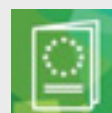

Särskild rapport

**Program för utrotning,
bekämpning och
övervakning för att
begränsa djursjukdomar**EUROPEISKA
REVISIONSRÄTTEN

EUROPEISKA REVISIONSRÄTTEN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tfn +352 4398-1

Frågor: eca.europa.eu/sv/Pages/ContactForm.aspx

Webbplats: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditorsECA

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2016

Print	ISBN 978-92-872-4480-2	ISSN 1831-0990	doi:10.2865/021984	QJ-AB-16-006-SV-C
PDF	ISBN 978-92-872-4438-3	ISSN 1977-5830	doi:10.2865/763908	QJ-AB-16-006-SV-N
EPUB	ISBN 978-92-872-4491-8	ISSN 1977-5830	doi:10.2865/020083	QJ-AB-16-006-SV-E

© Europeiska unionen, 2016

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Särskild rapport**Program för utrotning,
bekämpning och
övervakning för att
begränsa djursjukdomar**

(i enlighet med artikel 287.4 andra stycket i EUF-fördraget)

I våra särskilda rapporter redovisar vi resultatet av våra effektivitets- och regelefterlevnadsrevisioner av särskilda budgetområden eller förvaltningsteman. Vi väljer ut och utformar granskningsuppgifterna så att de ska få största möjliga effekt och bedömer riskerna när det gäller resultat eller regelefterlevnad, storleken på de aktuella inkomsterna eller utgifterna, framtida utveckling och politiskt intresse och allmänintresse.

Denna effektivitetsrevision utfördes av revisionsavdelning I – under ledning av revisionsrättens ledamot Augustyn Kubik – som är specialiserad på utgiftsområdet bevarande och förvaltning av naturresurser. Revisionen leddes av ledamoten Bettina Jakobsen, som fick stöd av Katja Mattfolk (kanslichef) och Kim Storup (attaché), Colm Friel (förstechef), Armando do Jogo (uppgiftsansvarig), Xavier Demarche, Manuel Dias, Andreas Dürrwanger, Oana Dumitrescu, Laure Gatter, Mary Kerrigan, Joanna Kokot, Michela Lanzutti, Joachim Otto, Lucia Rosca och Anna Zalega (revisorer).

Från vänster till höger: K. Mattfolk, A. do Jogo, C. Friel, B. Jakobsen och X. Demarche.

Punkt

Ordförklaringar och förkortningar

I-X Sammanfattning

1–17 Inledning

1–2 **Behandling av djursjukdomar**

3–4 **EU:s strategi för djurhälsa**

5–9 **Program för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar**

10–12 **Samarbete med länder utanför EU**

13–17 **Huvudroller och huvudansvariga**

18–23 Revisionens inriktning och omfattning samt revisionsmetod

24–60 Granskningsiakttagelser

26–33 **Kommissionen har generellt tillämpat en stabil metod för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar**

34–36 **Medlemsstaternas program var i allmänhet väl utformade och genomfördes väl**

37–47 **Det är svårt att fastställa programmens kostnadseffektivitet**

48–60 **Det finns utrymme för förbättringar**

61–72 Slutsatser och rekommendationer

Bilaga I — Information om djursjukdomar

Bilaga II — Huvudansvariga

Kommissionens svar

Ordförklaringar och förkortningar

ADNS: system för anmälan av djursjukdomar

BSE: bovin spongiform encefalopati

ECDC: Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar

Efsa: Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet

FAO: Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation

FVO: kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor

Incidens och prevalens: Med en sjukdoms incidens avses sjukdomens förekomst i en avgränsad population under en bestämd tidsperiod (antal nya fall). Med en sjukdoms prevalens avses sjukdomens förekomst i en avgränsad population vid en bestämd tidpunkt (det faktiska antalet fall).

OIE: Världsoorganisationen för djurhälsa

PAFF: ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder

Traces: integrerat veterinärdatasystem

TSE: transmissibel spongiform encefalopati

WAHIS: internationella informationssystemet för djurhälsa

WHO: Världshälsoorganisationen

Zoonos: sjukdom eller infektion som kan överföras direkt eller indirekt mellan djur och människor

I

Djurhälsan inverkar direkt på folkhälsan på grund av aspekter som rör livsmedelssäkerhet och eftersom en del djursjukdomar kan överföras till människor. Vidare kan utbrott av djursjukdomar leda till stora ekonomiska kostnader i form av förlorade marknadsandelar inom EU och på exportmarknaderna och de direkta kostnader för sjukdomsbekämpning som belastar EU:s och medlemsstaternas budgetar.

II

Djursjukdomar kan spridas snabbt och över gränser. EU har en aktiv djurhälsopolitik och finansierar medlemsstaternas program för utrotning, bekämpning och övervakning av vissa djursjukdomar. Dessa program finansierades med EU-medel i storleksordningen 1,3 miljarder euro mellan 2009 och 2014 och innehåller åtgärder som vaccinering av djur, testning och ersättning för slaktade djur. Beroende på typen av sjukdom är utrotning en komplex process som kan ta många år. Det måste därför finnas en stabil metod på EU-nivå med lämpliga program som genomförs av medlemsstaterna.

III

Revisionsrätten undersökte om programmen för utrotning, bekämpning och övervakning på lämpligt sätt begränsade djursjukdomar genom att bedöma den metod som kommissionen tillämpade och medlemsstaternas utformning och genomförande av program. Vi undersökte också om projektens kostnadseffektivitet beaktades på lämpligt sätt.

IV

Revisionsrättens övergripande slutsats var att de granskade djursjukdomsprogrammen på lämpligt sätt begränsade djursjukdomar. Eftersom sjukdomar alltid kan bryta ut bör dock kommissionen och medlemsstaterna vara fortsatt vaksamma.

V

Vår slutsats var att den metod som kommissionen tillämpade generellt var stabil och byggde på god teknisk rådgivning, riskanalyser och en mekanism för prioritering av medel. Kommissionen tillhandahöll vägledning och underlättade samordningen av medlemsstaternas insatser samt fastställde minimikriterier för resultaten av medlemsstaternas program. Några tydliga framgångar kan konstateras, till exempel minskningen av antalet fall av bovin spongiform encefalopati (BSE) hos djur, salmonella hos fjäderfä och rabies hos vilda djur.

VI

Vår slutsats var att de granskade medlemsstatsprogrammen i allmänhet var väl utformade och genomfördes väl och att medlemsstaterna hade lämpliga system för att identifiera utbrott av djursjukdomar och underlätta utrotandet av dem.

VII

Det är dock svårt att avgöra programmens kostnadseffektivitet eftersom det saknas tillgängliga modeller för en sådan analys. Det fanns exempel på att medlemsstater inte kontrollerade program tillräckligt eller på orimligt höga kostnader. I några fall i Italien visade sig de belopp som betalades i ersättning till jordbrukare eller de betalningsavdrag som gjordes av kommissionen vara ett begränsat incitament för att uppmuntra ändamålsenliga biosäkerhetsåtgärder och genomförandet av korrigerande åtgärder.

VIII

Vi identifierade några specifika områden som kan förbättras. Utbytet av epidemiologisk information och snabb tillgång till historiska resultat skulle kunna stödjas bättre av de aktuella informationssystemen, men detta höll på att förbättras. Vid revisionen konstaterade vi också att i några program bör de åtgärder och kontroller som ska genomföras specificeras bättre.

IX

Vår bedömning av genomförandet av specifika veterinära program var övergripande positiv, men utrotningen av brucellos och tuberkulos hos nötkreatur, och brucellos hos får och getter, var fortfarande en utmaning i några medlemsstater. Vi konstaterade att EU:s strategi för hantering av sjukdomar hos vilda djur bör kompletteras, särskilt när det gäller tuberkulos, och att bristen på vissa vaccin kan göra programmen mindre ändamålsenliga.

X

Revisionsrätten rekommenderar att kommissionen gör följande:

- a) Underlättar utbytet av epidemiologisk information mellan medlemsstater.
- b) Undersöker om den befintliga uppsättningen indikatorer bör uppdateras så att den tillhandahåller bättre information om veterinära kontrollåtgärder och programmens kostnadseffektivitet.
- c) Systematiskt beaktar aspekten vilda djur i veterinära program när det är relevant.
- d) Stöder tillgången på vaccin som medlemsstaterna kan använda när det är motiverat av epidemiologiska skäl.

Behandling av djursjukdomar

01

Djurhälsan inverkar direkt på folkhälsan eftersom en del djursjukdomar kan överföras till människor och på grund av aspekter som rör livsmedelssäkerhet. En god djurhälsa är också ett grundkrav för EU:s livsmedelsindustri. EU vidtar därför sedan många år en omfattande uppsättning åtgärder för att skydda djurhälsan. Om de befintliga åtgärderna inte fungerar korrekt kan kostnaderna för att hantera akuta situationer och sjukdomar vara betydande och medföra förlorade marknadsandelar inom EU och på exportmarknaderna, kostnader för sjukdomsbekämpning som belastar EU:s och medlemsstaternas budgetar och kostnader för medlemsstaternas hälso- och sjukvårdssystem för behandling av zoonotiska sjukdomar (sjukdomar som kan överföras till människor). Utbrottet av mul- och klövsjuka 2001 som startade i Storbritannien men spreds till andra länder beräknas ha kostat upp till 12 miljarder euro. BSE-krisen på 1990-talet, som också var koncentrerad till Storbritannien, kostade över 3 miljarder euro bara där och minskade väsentligt både storleken och priserna på EU:s nötköttsexport. På senare år har det inte förekommit något utbrott som har lett till så stora kostnader.

02

Typen och förekomsten av djursjukdomar varierar inom EU beroende på faktorer som bland annat klimat, typer av jordbruksföretag, veterinärmedicinska metoder och djurförflyttningar. Några av de större djursjukdomarna beskrivs i **bilaga I**. De nyligen inträffade utbrotten av afrikansk svinpest (Litauen, Estland, Lettland och Polen), aviär influensa (Nederländerna och Tyskland) eller blåtunga (som spreds från Nordafrika och främst drabbade Grekland, Italien, Spanien och Portugal) spreds alla snabbt över gränserna. Några djursjukdomar kan spridas snabbt (se till exempel fallet med blåtunga i **figur 1**) om de inte upptäcks snabbt och behandlas effektivt. Ändamålsenliga veterinära åtgärder bidrar till att förhindra dessa mycket smittsamma sjukdomar och till att man slipper vidta akuta åtgärder.

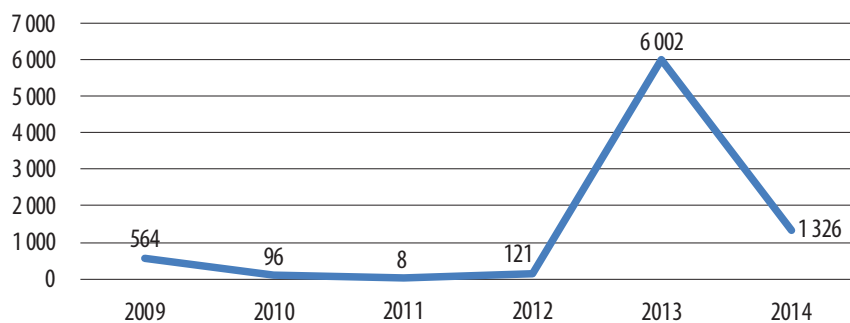
EU:s strategi för djurhälsa

03

EU:s rättsliga ram för djurhälsa är komplex. Den innefattar hundratals lagtexter, varav några antogs redan 1964. En systematisk EU-metod för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar infördes för första gången 1977¹ för vissa sjukdomar. Från 2009 anger rådets beslut² om utgifter inom veterinärområdet, som ersattes 2014³, ramen för dessa program. I EU:s strategi för djurhälsa⁴ fastställdes mål avseende hälsa, ekonomiska aspekter och jordbruksmetoder, liksom en handlingsplan för att uppnå dem. Se **ruta 1** för närmare uppgifter.

- 1 Rådets direktiv 77/391/EEG av den 17 maj 1977 om införande av gemenskapsåtgärder för utrotning av brucellos, tuberkulos och bovin leukos (EGT L 145, 13.6.1977, s. 44).
- 2 Rådets beslut 2009/470/EG av den 25 maj 2009 om utgifter inom veterinärområdet (EUT L 155, 18.6.2009, s. 30).
- 3 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 652/2014 av den 15 maj 2014 om fastställande av bestämmelser för förvaltningen av utgifter för livsmedelskedjan, djurhälsa, djurskydd, växtskydd och växtförökningsmaterial, och om ändring av rådets direktiv 98/56/EG, 2000/29/EG och 2008/90/EG, Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 178/2002, (EG) nr 882/2004 och (EG) nr 396/2005, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009, och om upphävande av rådets beslut 66/399/EEG, 76/894/EEG och 2009/470/EG (EUT L 189, 27.6.2014, s. 1).
- 4 KOM(2007) 539 slutlig, 19.9.2007, om en ny strategi för djurhälsa för Europeiska unionen (2007–2013) enligt principen "det är bättre att förebygga än att behandla".

Figur 1

Antal utbrott av blåtung serotyp BTV-1 i EU

Källa: Europeiska kommissionen, GD Hälsa och livsmedelssäkerhet.

Ruta 1

EU:s strategi för djurhälsa

I EU:s strategi för djurhälsa 2007–2013 anges EU:s mål och åtgärder. Strategin har fyra huvudmål:

1. Säkerställa en hög nivå i fråga om folkhälsa och livsmedelssäkerhet genom att minimera förekomsten av biologiska och kemiska risker för människors hälsa.
2. Främja djurhälsa genom att förebygga eller minska förekomsten av djursjukdomar och på detta sätt stödja jordbruket och landsbygdsekonomin.
3. Stärka den ekonomiska tillväxten, sammanhållningen respektive konkurrenskraften och garantera fri rörlighet för varor och en proportionell rörlighet för djur.
4. Främja metoder inom jordbruk och för djurens välfärd som förebygger djurhälsorelaterade hot, minimerar miljökonsekvenserna och stöder EU:s strategi för en hållbar utveckling.

Målen genomfördes med hjälp av en handlingsplan med fyra huvuddelar:

1. Prioritering av EU-åtgärder.
2. EU:s regelverk för djurhälsa.
3. Förebyggande, övervakning och krisberedskap.
4. Vetenskap, innovation och forskning.

Inledning

04

Kommissionen (GD Hälsa och livsmedelssäkerhet) ansvarar för riskhanteringen när det gäller djursjukdomar. Medlemsstaterna och EU:s specialiserade byråer – Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) och Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) – ansvarar för riskbedömningen. Sedan 1982 har EU ett system för anmälan av djursjukdom för att hindra att vissa smittsamma sjukdomar sprids. Medlemsstaterna är skyldiga att anmäla sjukdomsutbrott till kommissionen via systemet för anmälan av djursjukdom⁵ (ADNS) och även att de har utrotat vissa smittsamma sjukdomar så att de inte sprids i EU:s djurbesättningar.

Program för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar

05

Kostnaden för att hantera tidigare sjukdomsutbrott tillsammans med risken för att hantera framtida utbrott av kända eller nya sjukdomar visar hur viktiga EU:s veterinära åtgärder är. EU finansierar medlemsstaternas veterinära program för ett antal sjukdomar och zoonoser (se **ruta 2**) inom den första pelaren av EU:s strategi för djurhälsa. Programmen har följande mål:

- Successivt utrota djursjukdomar och införa övervakningsåtgärder i både medlemsländerna och EU som helhet.
- Skydda djurs och människors hälsa och värna konsumenterna.
- Garantera ett gott skydd för både människors och djurs hälsa för att främja en högre produktivitet i djurhållningssektorn och bidra till den ekonomiska hållbarheten i de sektorer som direkt eller indirekt berörs av utbrott av djursjukdomar.

5 Infördes med rådets direktiv 82/894/EEG av den 21 december 1982 om anmälan av djursjukdomar inom gemenskapen (EGT L 378, 31.12.1982, s. 58).

Ruta 2

Program för utrotning, bekämpning och övervakning

Utrotningsprogram: Målet är att biologiskt utrota djursjukdomar eller zoonoser och erhålla status för det geografiska området som sjukdomsfritt eller "officiellt sjukdomsfritt" i enlighet med unionslagstiftningen (till exempel tuberkulos hos nötkreatur).

Bekämpningsprogram: Målet är att uppnå eller bevara prevalensen för en djursjukdom eller zoonos på en ur hälsosynpunkt godtagbar nivå (till exempel salmonella).

Övervakning: Målet är att samla in och registrera uppgifter i definierade populationer för att kunna bedöma sjukdomens epidemiologiska utveckling (till exempel aviär influensa).

Källa: Kommissionens beslut 2008/341/EG.

06

Programmen är uppdelade i kategorierna utrotning, bekämpning eller övervakning och omfattar flera olika åtgärder, bland annat vaccinering, testning av djur och kompensation för slakt eller utslaktning.

07

Under perioden 2009–2014 anslogs 1,3 miljarder euro från EU:s budget till dessa program (se **tabell 1**), vilket utgör merparten av EU:s utgifter för livsmedels-säkerhet. EU:s ekonomiska bidrag är vanligen omkring 50 % av medlemsstaternas kostnader, upp till ett högsta belopp. De djursjukdomar och zoonoser som är berättigade till EU:s ekonomiska stöd förtecknas i bilaga I till rådets beslut 2009 och från 2014 i bilaga II till förordning (EU) nr 652/2014.

Tabell 1 EU:s anslag till programkostnader för perioden 2009–2014 per sjukdom (miljoner euro)

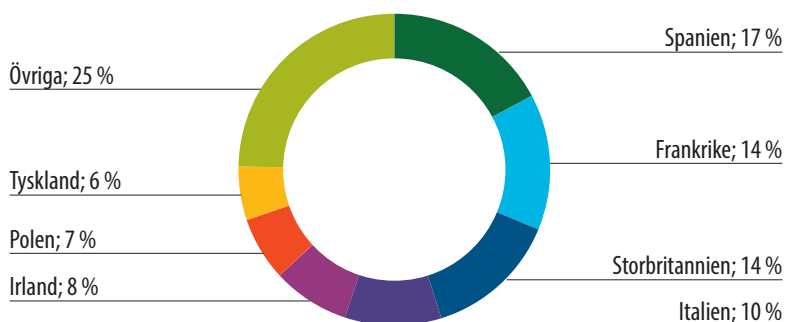
Program	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009–2014	%
Afrikansk svinpest	0,1	0,1	0,2	0,9	1,1	0,1	2,3	0,2 %
Aujeszkys sjukdom	2,8	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2	0,4 %
Aviär influensa	4,9	4,9	3,5	2,7	2,7	2,6	21,3	1,6 %
Blåtunga	112,0	68,2	13,4	3,7	2,5	3,8	203,5	15,4 %
Bovin brucellos	11,8	8,6	10,1	8,0	7,3	10,3	56,0	4,2 %
Bovin tuberkulos	26,3	53,4	67,9	70,7	63,9	64,2	346,4	26,2 %
Brucellos hos får och getter (<i>B. melitensis</i>)	9,0	7,7	15,9	15,4	15,3	16,2	79,4	6,0 %
Klassisk svinpest	5,1	4,3	3,7	3,4	3,0	2,6	22,1	1,7 %
Leukos (EBL)	3,0	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,4 %
Rabies	11,7	15,7	20,9	23,4	19,9	20,4	112,0	8,5 %
Salmonellos	18,6	24,4	25,1	19,2	19,2	21,2	127,8	9,7 %
Vesikulär svinsjuka	0,5	0,3	0,7	0,9	1,1	0,8	4,3	0,3 %
TSE, BSE och scrapie	61,5	81,8	74,6	54,3	38,9	24,0	335,0	25,4 %
Totalt	267,4	274,1	236,0	202,3	174,9	166,1	1 320,8	100,0 %
Årlig budget i procent av den totala budgeten för perioden	20,2 %	20,8 %	17,9 %	15,3 %	13,2 %	12,6 %	100,0 %	

Källa: GD Hälsa och livsmedelssäkerhet.

08

Över 50 % av kostnaderna är koncentrerade till fyra länder (Spanien, Frankrike, Italien och Storbritannien) (se **figur 2**).

Figur 2

Fördelning av programkostnader för perioden 2009–2014 per medlemsstat

Källa: GD Hälsa och livsmedelssäkerhet.

09

I praktiken kan det vara mycket svårt att utrota djursjukdomar. Exempelvis har tuberkulos och brucellos hos nötkreatur ännu inte utrotats i flera medlemsstater trots att det har gjorts insatser för att kontrollera eller utrota dem i över 50 år. EU började finansiera program för utrotning av dessa sjukdomar under 1970-talet då några medlemsstater redan sedan många år hade egna nationella program. Av **tabell 2** framgår att det kan ta årtionden att få status som "officiellt sjukdomsfri" trots medlemsstaternas och kommissionens insatser och fortlöpande vetenskapliga och tekniska framsteg. Några länder har dock varit snabbare än andra. Att sjukdomarna fortfarande finns kvar innebär att utgifterna i EU:s budget för utrotningsprogrammen kvarstår.

Utrotningen av sjukdomar är en långdragen process

Medlemsstat	Bovin tuberkulos			Bovin brucellos		
	Första EU-finansierade programmet	Erkännande av status som officiellt sjukdomsfri	Antal år för att bli officiellt sjukdomsfri ^a	Första EU-finansierade programmet	Erkännande av status som officiellt sjukdomsfri	Antal år för att bli officiellt sjukdomsfri ^a
Irland	1978 ^b	Ännu inte sjukdomsfri		1978	2009	31
Spanien	1987	Ännu inte sjukdomsfri		1987	Ännu inte sjukdomsfri	
Frankrike	1978	2001	23	1978	2005	27
Italien	1980	Ännu inte sjukdomsfri ^c		1980	Ännu inte sjukdomsfri ^c	
Polen	2004	2009	5 ^d	2004	2009	5 ^d
Rumänien	Inga EU-finansierade program	Ännu inte sjukdomsfri ^e		Inga EU-finansierade program och erkänt som sjukdomsfri 2014		
Storbritannien	2000 ^f	Ännu inte sjukdomsfri		1978	2015	37

^a Tidigare nationella program som genomfördes i de flesta länder i årtionden innan EU-finansieringen först erhöles är inte medräknade.

^b Det första EU-finansierade programmet startade 1978 men EU-finansieringen upphörde 2004 och återupptogs igen 2009.

^c Många av regionerna är nu officiellt sjukdomsfria.

^d När de EU-medfinansierade programmen startade 2004 var prevalensen i besättningar endast 0,052 % för tuberkulos och 0,005 % för brucellos hos nötkreatur.

^e Prevalensen i besättningar är obetydlig.

^f Det första EU-finansierade programmet startade 2000 men EU-finansieringen upphörde 2004 och återupptogs igen 2010.

Källa: Kommissionens beslut att finansiera utrotningsprogram och officiellt erkänna status som sjukdomsfri när det gäller de granskade medlemsstaterna.

Samarbete med länder utanför EU

10

I sina riktlinjer från 2014 betonar Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa (OIE) vikten av internationellt samarbete och anger att länder när det är möjligt bör agera regionalt för att harmonisera sjukdomsbekämpningsprogram. Detta är viktigt eftersom sjukdomar kan föras över gränser, i synnerhet av vilda djur. Förordningarna innehåller ingen bestämmelse som gör att kommissionen direkt kan finansiera veterinära program utanför EU. Medlemsstaterna kan dock enas om veterinära åtgärder direkt med länder som gränsar till EU (som vaccinationskampanjer i ett gränsområde) och inkludera de tillhörande kostnaderna som delprogram inom sina veterinära program som finansieras av kommissionen.

11

När det gäller rabiesprogram pågick 2015 fyra delprogram i länder utanför EU: Ryssland (inom ett finskt program), Vitryssland (inom ett lettiskt och ett litauiskt program) och Ukraina (inom ett polskt program sedan 2012). Ytterligare fem program var på planeringsstadiet: Ryssland (inom ett estniskt program), Ukraina (inom ett ungerskt program), Moldavien (inom ett rumänskt program), Bosnien och Hercegovina (inom ett kroatiskt program) och Vitryssland (inom ett polskt program). Med tanke på de komplexa olika bilaterala förhållandena kan det vara en utmaning att se till att det finns tillräckligt samarbete för att delprogrammen ska kunna genomföras ändamålsenligt utanför EU.

12

Kommissionen har vidtagit andra åtgärder för att harmonisera programmen för sjukdomsbekämpning med länder utanför EU. GD Utvidgning och GD Hälsa och livsmedelssäkerhet lanserade 2011 ett föranslutningsinstrument för stöd till bekämpning och utrotning av djursjukdomar (till exempel rabies och klassisk svinpest) i sju mottagarländer på västra Balkan: Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro, Serbien och Kosovo. Omkring 100 miljoner euro var tillgängliga för projektet.

Huvudroller och huvudansvariga

13

Kommissionen (GD Hälsa och livsmedelssäkerhet) förvaltar ADNS och samordnar akuta åtgärder om en smittsam djursjukdom bryter ut. Kommissionen genomför utgifter för veterinära program genom direkt förvaltning. Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor (FVO) vid GD Hälsa och livsmedelssäkerhet kontrollerar att EU:s krav på säkerhet och livsmedelskvalitet är uppfyllda.

14

Vilka kriterier som gäller för att medlemsstaternas program ska godkännas för EU-finansiering anges i ett kommissionsbeslut från 2008⁶. Där anges att programmet ska stå under den centrala veterinärmyndighetens kontroll i medlemsstaterna. Programmen ska ha mål, med årliga delmål om programmet är flerårigt, och lämpliga indikatorer (som incidens och prevalens) ska fastställas och rapporteras. Själva genomförandet och förvaltningen av programmen, inklusive eventuellt delat ansvar mellan offentlig och privat sektor, är medlemsstaternas ansvar.

6 Kommissionens beslut 2008/341/EG av den 25 april 2008 om fastställande av gemenskapskriterier för nationella program för utrotning, bekämpning och övervakning av vissa djursjukdomar och zoonoser (EUT L 115, 29.4.2008, s. 44).

15

Medlemsstaterna får lägga fram sina förslag på program till kommissionen senast den 31 maj⁷ föregående år. Programmen kan upprättas som årliga eller fleråriga program. De flesta program är årliga.

16

Kommissionen bedömer kvaliteten på medlemsstaternas föreslagna program med hjälp av fastställda kriterier och uppmanar, när det är motiverat av epidemiologiska skäl, till samordning mellan angränsande medlemsstater. Sedan 2013 tar kommissionen hjälp av experter för denna bedömningsprocess. Listan med program presenteras för medlemsstaterna i den ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder (PAFF). Kommissionen justerar varje år fördelningen av medel till olika sjukdomar och medlemsstater utifrån sin bedömning av hur behoven utvecklas. Eventuella ändringar diskuteras med medlemsstaterna via PAFF. Kommissionens bedömning bygger på medlemsstaternas uppgifter, FVO:s rapporter, revisionsberättelser och resultat från en särskild arbetsgrupp bestående av experter från medlemsstaterna. Närmare uppgifter om de huvudansvariga finns i **bilaga II**.

17

I ett kommissionsbeslut från 2008⁸ anges standardkrav för rapporter, med mallar och scheman för rapportering, som medlemsstaterna ska följa när de rapporterar till kommissionen. Under genomförandet av programmen skickar medlemsstaterna en delrapport som kommissionen bedömer och som kan leda till att programmets mål och kostnader ändras och till att de ekonomiska medlen fördelas om mellan program. Slutrapporter och betalningsansökningar ska lämnas in till kommissionen senast den 30 april påföljande år tillsammans med en bedömning av uppnådda resultat och en detaljerad redovisning av uppkomna kostnader.

7 Artikel 12 i förordning (EU) nr 652/2014.

8 Kommissionens beslut 2008/940/EG av den 21 oktober 2008 om fastställande av standardkrav för rapporter inom de nationella program för utrotning, bekämpning och övervakning av vissa djursjukdomar och zoonoser som medfinansieras av gemenskapen (EUT L 335, 13.12.2008, s. 61).

Revisionens inriktning och omfattning samt revisionsmetod

15

18

Vid revisionen kontrollerade vi om programmen för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar på lämpligt sätt begränsar djursjukdomar.

19

Vi ställde följande detaljfrågor:

- i) Tillämpade kommissionen en lämplig metod för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar?
- ii) Utformade och genomförde kommissionen lämpliga program för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar?
- iii) Beaktades kostnadseffektivitetsaspekten på lämpligt sätt i programmen?

20

Granskningsarbetet utfördes vid kommissionen (GD Hälsa och livsmedelssäkerhet) och i sju medlemsstater (Irland, Spanien, Frankrike, Italien, Polen⁹, Rumänien och Storbritannien) som tillsammans står för 72 % av de totala utgifterna och berörs av många olika sjukdomar¹⁰. Vi inhämtade även synpunkter från huvudaktörernas organisationer (jordbrukare, veterinärtjänster och laboratorier) och från en expertpanel som vi sammanställt.

21

Vid revisionen granskade vi kommissionens förfaranden när den fastställde strategin och godkände de årliga och fleråriga program som medlemsstaterna lämnade in. Vi granskade också relevanta yttranden och meddelanden från kommissionens avdelningar (däribland FVO), föreskrivande kommittéer (PAFF och arbetsgruppen), byråer (Efsa) och expertkontroller som kommissionen tagit initiativ till.

22

Utöver dessa program finansierar EU också akuta åtgärder för att hantera allvarliga utbrott av djursjukdomar. Vi granskade inte dessa åtgärder eftersom utgifterna motsvarar omkring 10 % av utgifterna för programmen för utrotning, bekämpning och övervakning.

9 I Polen utfördes granskningsmed landets högre revisionsorgan.

10 Totalt granskade vi 24 medlemsstatsprogram för följande sjukdomar: tuberkulos hos nötkreatur, brucellos hos nötkreatur, brucellos hos får och getter, transmissibel spongiform encefalopati, blåtunga, rabies, klassisk och afrikansk svinpest, aviär influensa och zoonotisk salmonella. **Bilaga I** innehåller bakgrundsinformation om dessa sjukdomar.

23

Vid revisionen i medlemsstaterna granskade vi nationella strategier för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar, de kriterier som medlemsstaterna använde när de utformade program och hur programmen genomförs i praktiken. Vi besökte behöriga veterinärmyndigheter och relevanta regionala myndigheter i medlemsstaterna. Vi gjorde också en substansgranskning för att kontrollera om de finansierade åtgärderna utfördes som planerat och om kostnaderna var rimliga.

24

Enligt OIE¹¹ bör det eftersträvade målet för ett sjukdomsbekämpningsprogram definieras från start. Utrotning har traditionellt varit målet för många sjukdomsbekämpningsprogram, men det är inte alltid möjligt att nå. Man bör fastställa specifika mål och indikatorer som gör att programmet kan bli framgångsrikt. I **figur 3** visas de olika stegen vid upprättandet av ett sjukdomsbekämpningsprogram.

11 OIE, *Guidelines for Animal Disease Control* (riktlinjer för bekämpning av djursjukdomar), 2014.

Figur 3

Steg vid upprättandet av ett sjukdomsbekämpningsprogram

Källa: OIE, *Guidelines for Animal Disease Control* (riktlinjer för bekämpning av djursjukdomar), 2014.

25

Eftersom situationen i EU när det gäller djursjukdomar är komplex och heterogen är det viktigt att kommissionen har en stabil ram för att prioritera sina finansieringsinsatser, samordna medlemsstaternas insatser, tillhandahålla vägledning och underlätta bästa praxis. Här bör lämplig resultatrapportering ingå.

Kommissionen har generellt tillämpat en stabil metod för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar

26

Vid revisionen konstaterade vi att kommissionen generellt tillämpade en stabil metod för utrotning, bekämpning och övervakning av zoonoser och andra djursjukdomar som byggde på lämplig teknisk rådgivning och riskanalyser för hantering av nya risker eller utbrott.

27

EU:s djurhälsopolitik är väl utvecklad med regler för identifiering, spårbarhet, skydd, utbrott och hälsokontroller. Detta är också grundläggande för att underlätta handeln. Men EU:s befintliga rättsliga regelverk för djurhälsa består av nästan 50 grunddirektiv och grundförordningar samt cirka 400 sekundärrättsakter – vissa av dem antagna redan 1964. Detta komplexa rättsliga lapptäcke ska konsolideras och ersättas av en ny lag om djurhälsa¹², om vilken man nådde politisk enighet i juni 2015. Från 2007 ingick programmen för utrotning, övervakning och bekämpning i EU:s strategi för djurhälsa som löpte ut 2013 och som ännu inte har ersatts i avvaktan på den nya lagen om djurhälsa.

28

Sammantaget ansåg vi att kommissionens metod som byggde på finansiering av prioriterade program för utrotning, bekämpning och övervakning i medlemsstaterna var rimlig. Ramen för att rikta resurser till djursjukdomsprogram bygger på kommissionens årliga bedömningar av finansieringsprioriteringar (med hänsyn till sådana aspekter som effekter på folkhälsa, produktionsförluster och handel) som diskuteras med experter från medlemsstaterna. Kommissionen har också ett stabilt system för bedömning av kvaliteten på de program som medlemsstaterna föreslår där man använder heltäckande bedömningskriterier som omfattar sådana aspekter som programmålets tydlighet och förvaltning, den historiska utvecklingen av den sjukdom som står i fokus och den vetenskapliga motiveringen till och effektiviteten hos de föreslagna åtgärderna. Kriterierna för prioritering av resurser mellan sjukdomar var inte tillräckligt detaljerade när det gällde de granskade programmen. I och med att en strategi för fleråriga arbetsprogram för 2016–2017 och kommissionens tillhörande vägledning har antagits blir dock prioriteringen gradvis bättre.

12 COM(2013) 260 final av den 6 maj 2013, *Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om djurhälsa*. Förslaget omfattar landlevande och vattenlevande djur och innehåller krav på förebyggande av sjukdomar, medvetenhet om sjukdomar, biosäkerhet, spårbarhet för djur, övervakning, bekämpning och utrotning av sjukdom samt akuta åtgärder. En översyn av de aktuella reglerna för identifiering av hästar och andra arter för vilka det ännu inte finns särskilda krav är planerad. I förslaget planeras även för en enhetlig vaccineringspolitik i EU med en ram för banker för antigener, vacciner och diagnostiska reagens på EU-nivå. Den 1 juni 2015 nådde Europaparlamentet och rådet en politisk överenskommelse om förslaget.

29

Djursjukdomar hejdas inte av landsgränser. Sjukdom kan spridas både när produktionsdjur och vilda djur förflyttar sig och genom andra smittspridare. Programmen skulle därför förbättras om det fanns god samordning mellan länder när det är motiverat av epidemiologiska skäl. Det finns dock inga rättsliga krav på att medlemsstaterna ska lämna in samordnade program eller samarbeta vid genomförandet av dem.

30

Vi konstaterade att kommissionen generellt ger lämplig vägledning till medlemsstaterna och underlättar samordning mellan dem:

- Kommissionen och medlemsstaterna har regelbundna kontakter i ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder¹³ och vid mötena mellan cheferna för veterinärmyndigheterna i medlemsstaterna.
- Experter på specifika sjukdomar från medlemsstaterna samlas i arbetsgrupper¹⁴ och lämnar rekommendationer om hur veterinära program kan förbättras.
- Kommissionen anlitar externa experter som går igenom föreslagna program utifrån heltäckande bedömningskriterier.
- Kommissionens kontor för livsmedels- och veterinärfrågor gör revisioner i medlemsstaterna.
- Systemet för anmälan av djursjukdom gör att sjukdomsutbrott kan anmälas snabbt.
- EU:s referenslaboratorier¹⁵ arbetar för att standardisera och förbättra metoderna.
- Kommissionen anordnar utbildningar¹⁶ för tjänstemän i medlemsstaterna.
- Från 2014 har GD Hälsa och livsmedelssäkerhet gett vägledning om hur den nya elektroniska ansökan ska användas, och de standardformat som medlemsstaterna ska använda enligt förordningarna garanterar en viss harmonisering och kvalitet.

- 13 Ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder (PAFF-kommittén) där medlemsstaterna och kommissionen diskuterar veterinära frågor, bland annat resultaten av de veterinära programmen, träffas minst en gång i månaden.
- 14 En gång om året håller arbetsgruppen om utrotning av djursjukdomar ett plenarmöte dit alla medlemsstater inbjuds att delta. Dessutom inrättas regelbundet särskilda arbetsgrupper om specifika sjukdomar som träffas flera gånger per år (till exempel undergruppen om salmonella).
- 15 Varje EU-referenslaboratorium har till uppgift att standardisera metoder på EU-nivå, samordna med medlemsstaterna när det gäller diagnosmetoder, organisera jämförande försök och anordna årliga workshoppar för nationella referenslaboratorier där experter från medlemsstaterna kan nätverka, uppdatera sina kunskaper och utbyta information och bästa praxis.
- 16 *Better training for safer food (BTSF)* (bättre utbildning för säkrare livsmedel).

31

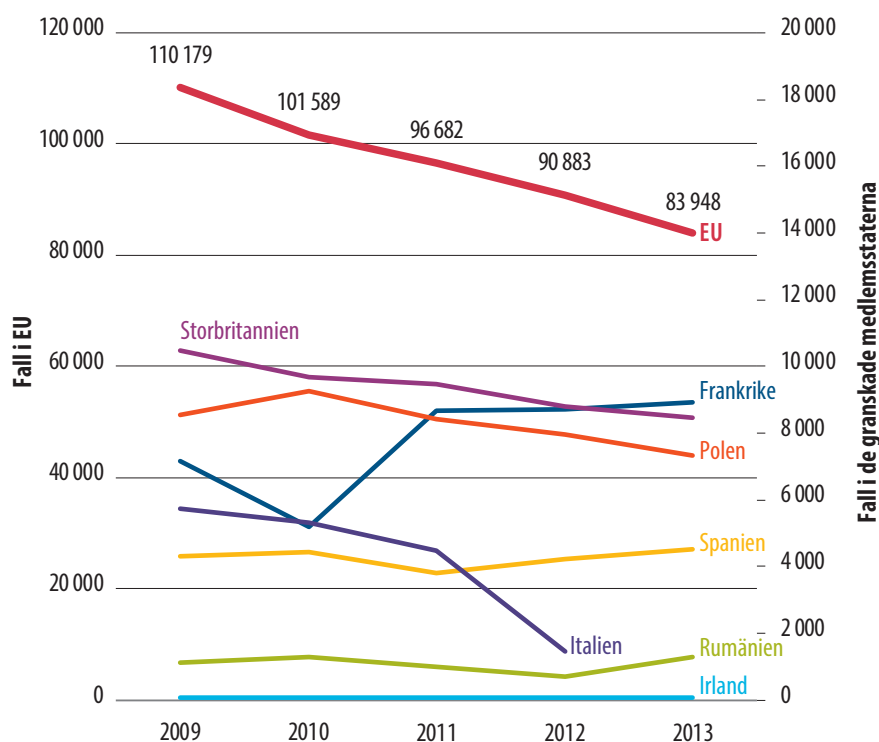
Det faktum att det finns en ram för medfinansiering från EU ger medlemsstaterna ytterligare ett incitament att utrota djursjukdomar och zoonoser och det har förekommit några tydliga framgångar. Det har också lett till positiva effekter på folkhälsosituationen och därigenom till kostnadsbesparingar. Till exempel uppskattade Efsa¹⁷ 2012 att den samlade ekonomiska bördan för salmonellos hos människor kan vara så hög som 3 miljarder euro per år. På senare år har antalet fall minskat markant, vilket framgår av **figur 4**. Efsas slutsats¹⁸ är att minskningen till största delen beror på medlemsstaternas program för bekämpning av salmonella hos fjäderfä (*Gallus gallus*) som har minskat förekomsten av salmonella i ägg.

17 Källa: Efsas faktablad om salmonella.

18 Efsa/ECDC, EU:s sammanfattande rapport om zoonoser, zoonotiska smittämnen och livsmedelsburna utbrott, 2012. Beloppet på 3 miljarder euro är den övre gränsen i uppskattningen.

Figur 4

Zoonotisk salmonella – Antal fall hos människor i EU och de granskade medlemsstaterna

Källa: GD Hälsa och livsmedelssäkerhet.

32

Ett annat exempel är rabies där det totala antalet rabiesfall på EU-nivå mellan 2005 och 2014 minskade mycket kraftigt från 3 708 fall till 305 i EU-28.

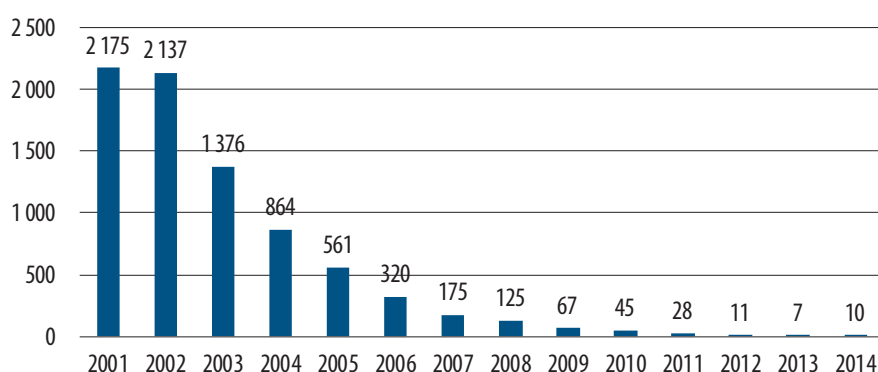
33

De åtgärder som kommissionen har genomfört för att utrota BSE i EU har varit särskilt framgångsrika. Antalet BSE-fall minskade från över 2 000 fall 2001 till 10 fall 2014, vilket framgår av **figur 5**. Bland de viktigaste åtgärder som vidtagits kan nämnas att man har tagit bort specificerat riskmaterial¹⁹ från foder- och livsmedelskedjor, förbjudit utfodring av nötkreatur, får och getter med kött- och benmjöl av däggdjur och varje år testar flera miljoner djur. Frekventa uppdateringar av lagstiftningen under senare år och finansiering av forskning har lett till en mer begränsad och bättre inriktad testning när det gäller BSE. Kommissionens samordning på internationell nivå och särskilt med OIE är god när det gäller kategorisering av medlemsstaternas geografiska risknivå avseende BSE. Programmen för utrotning av tuberkulos hos nötkreatur följer även en långsiktig strategi där trenden i de flesta medlemsstater är att sjukdomsprevalensen sjunker. Dessa två sjukdomar står för omkring hälften av utgifterna i EU-programmen (se **tabell 1**).

19 Detta är de djurvävnader där risken för att smittämnet förekommer är störst. Hit hör till exempel hjärnan och ryggmärgen. Se **bilaga I** för närmare uppgifter om BSE.

Figur 5

Antal BSE-fall i EU

Källa: GD Hälsa och livsmedelssäkerhet.

Medlemsstaternas program var i allmänhet väl utformade och genomfördes väl

34

Medlemsstaterna ansvarar för att utarbeta sina program för utrotning, bekämpning och övervakning som är inriktade på deras specifika prioriteringar när det gäller djursjukdomar som bygger på lämpliga indikatorer. I de flesta fall har medlemsstaterna många års erfarenhet av att hantera de olika djursjukdomarna. Kommissionen kan begära, men inte kräva, att medlemsstaterna både föreslår program och ändrar sin strategi. Vid ett utbrott där det finns risk för att smittan sprids över gränserna är medlemsstaterna dessutom skyldiga att genomföra specifika åtgärder i enlighet med sektorslagstiftningen, oavsett om dessa åtgärder medfinansieras av EU eller inte.

35

Medlemsstaternas program måste uppfylla de minimikriterier som fastställts²⁰ av kommissionen för att vara berättigade till gemenskapsfinansiering. Enligt dessa kriterier måste programmen innehålla information om bland annat mål, varaktighet, målsättningar, indikatorer (till exempel sjukdomens incidens och prevalens), testning på djur, vaccinering och administration. Programmens komplexitet är nära knuten till den aktuella sjukdomens epidemiologiska egenskaper. Programmen kan innehålla en bred uppsättning åtgärder såsom: ett heltäckande övervakningssystem, blodprovstagning, särskilda åtgärder för identifiering av reagenter²¹, obduktion, laboratorieanalyser, ersättningsystem för jordbrukare, övervakning av vilda djur och datasystem för testning och sjukdomsbekämpning.

36

Revisionsrätten konstaterade att de granskade medlemsstatsprogrammen i allmänhet är väl utformade och anpassade till den epidemiologiska situationen. De godkända programmen uppfyllde kriterierna, beskrev vanligen väl de åtgärder som skulle vidtas, följde kommissionens standardmallar och ledde generellt till positiva resultat (se **ruta 3**). Medlemsstaterna har lämpliga system för att identifiera utbrott av djursjukdomar i djurbesättningar och underlätta deras utrotning. EU:s Traces-system (*TRAdE Control and Expert System*) för identifiering av djur och kontroll vid förflyttning är väl utvecklat och underlättar sjukdomsbekämpningen.

20 Kommissionens beslut 2008/341/EG.

21 En reagent är ett smittat djur som svarar positivt på ett prov för sjukdomen.

Ett medlemsstatsprogram som har lett till ett gott resultat

TSE-program genomförs och medfinansieras av EU i alla medlemsstater och fick en stor del av EU:s finansiering till veterinära program under den granskade perioden (se **tabell 1**).

I Irland fick programmet totalt 17 miljoner euro från 2009 till 2014. Trots att EU-medlen har minskat från 4,7 miljoner euro 2010 till 0,8 miljoner euro 2014 har man uppnått goda resultat, särskilt av följande orsaker:

- Det finns aktiva och passiva övervakningssystem som är inriktade på att upptäcka BSE-fall.
- Om ett fall av sjukdomen upptäcks görs epidemiologiska undersökningar och kohortdjur och avkomma slaktas.
- Det råder förbud att utfodra produktionsdjur med produkter av animaliskt ursprung.

Under 2014 inträffade inga fall av BSE i Irland. Detta ska jämföras med tre fall under 2012 och 2011, och med den högsta noteringen på 400 fall på 1990-talet.

Det är svårt att fastställa programmens kostnadseffektivitet

37

Enligt rådets beslut²² om veterinära utgifter skulle kommissionen vart fjärde år rapportera till Europaparlamentet och rådet om djurhälsosituationen och kostnadseffektiviteten i genomförandet av veterinära program.

38

Enligt OIE:s²³ vägledning ska man vid beslutet om vilka interventionsalternativ som är lämpligast ta hänsyn till kostnadsnyttaspekter liksom till zoonotisk potential och sannolikheten för att en viss uppsättning sjukdomsbekämpningsåtgärder lyckas.

22 Artikel 41 i rådets beslut 2009/470/EG

23 OIE, *Guidelines for Animal Disease Control* (riktlinjer för bekämpning av djursjukdomar), maj 2014.

39

Som framgår av **tabell 1** uppgår den direkta kostnaden i EU-budgeten för veterinära program till cirka 200 miljoner euro per år. Utöver detta lägger medlemsstaterna ut ett större belopp för att betala både sin andel av kostnaderna för de finansierade programmen och för andra veterinära åtgärder som de har bedömt vara nödvändiga. Dessutom har jordbrukarna och livsmedelssektorn kostnader för veterinära utgifter, ersättning av besättningar, minskad produktion, restriktioner vad gäller förflyttning av djur och förlorade marknader. De potentiella fördelarna med program kan grupperas i två huvudkategorier²⁴:

- Bättre folkhälsa och djurhälsa: minska sjukdomarnas prevalens/incidens, skydda folkhälsan (när det gäller zoonoser) och fungera som centralt verktyg för att förebygga och hantera sjukdomar inom ramen för EU:s strategi för djurhälsa.
- Ekonomiska vinster för EU som helhet: skydda sektorns värde, bidra till marknadsstabilitet, sörja för en säker handel, öka handeln med länder utanför EU och minska folkhälsokostnaderna.

40

När kommissionen genomför EU-budgeten ska den följa principerna om sund ekonomisk förvaltning²⁵, och de finansierade åtgärderna ska vara sparsamma, effektiva och ändamålsenliga. Det innebär att programresultaten ska kunna motiveras i förhållande till kostnaderna för dem. Vi är medvetna om att det i praktiken är mycket svårt att kostnadsberäkna de hälsovinster som härrör från djurhälsopolitiken, i synnerhet för zoonoser där den största vinsten är att man undviker att människor smittas och i några fall räddar liv.

Det saknas tillgängliga modeller för att bedöma utrotningsprogrammets kostnadseffektivitet

41

Vi konstaterade att kommissionen inte hade tillgång till modeller och ekonomiska indikatorer för att göra kostnadseffektivitetsanalyser av föreslagna program, och kommissionen gör följaktligen inte någon sådan analys. I sin senaste rapport (2014) om djurhälsosituationen och kostnadseffektiviteten i veterinära program, som föreskrivs i det underliggande rådsbeslutet, lämnade kommissionen information om kostnader och resultat. I rapporten medgav kommissionen att kostnadseffektiviteten hos veterinära utgifter behöver påvisas bättre.

24 Från slutsatserna i 2014 års rapport från kommissionen till Europaparlamentets och rådet om resultaten av de EU-stödda programmen.

25 Artikel 30 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 av den 25 oktober 2012 om finansiella regler för unionens allmänna budget och om upphävande av rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 (EUT L 298, 26.10.2012, s. 1).

42

I praktiken innehåller informationen i de godkända programmen och de efterföljande genomföranderapporterna närmare uppgifter om kostnader och även indikatorer för verksamhet och resultat. Merparten av kostnaderna (stickprov, laboratorieanalyser, löner till veterinärer, ersättningskostnader etc.) och den kvalitativa nyttan (folkhälsa, bättre exportmöjligheter etc.) angavs i programmen, men det saknades tillgängliga modeller och information om de finansierade verksamheternas kostnadseffektivitet. Till exempel bidrog EU:s reaktion på BSE-krisen till att rädda liv, förbättra livsmedelssäkerheten, förbättra kontrollernas kvalitet och återställa konsumenternas förtroende – men programmets kostnadseffektivitet kan inte bedömas.

43

Vi undersökte också om det fanns bevis för att de uppkomna kostnaderna i de granskade programmen var rimliga. Vid revisionen lade vi märke till några fall, som kommissionen tidigare hade identifierat, där vissa kostnader som var orimligt höga eller inte kontrollerades tillräckligt av medlemsstater, vilket framgår av **ruta 4**. I dessa fall har kommissionen vidtagit korrigerande åtgärder

Ruta 4**Otillräckligt kontrollerade åtgärder eller höga kostnader**

1. I Polen inköptes de vaccin som användes i de årliga programmen för utrotning av rabies på regional nivå. Mellan 2002 och 2009 minskade antalet upptäckta rabiesfall i rävbeståndet mycket kraftigt, från 884 till 6. Men under 2010 och 2011 steg antalet upptäckta fall snabbt igen, till 117 respektive 103. Fallen var koncentrerade till regionerna Małopolska och Podkarpackie. Genomsnittspriset på ett av de rabiesvaccin som köptes i Polen för att användas till vilda rävar från 2011 till 2013 var betydligt högre än genomsnittspriset i EU, trots att Polen fick den största volymen vaccin i EU (över 10 miljoner doser per år). Med tanke på stordriftsfördelarna förefaller detta inte vara logiskt. Kommissionen gjorde finansiella korrigeringar och bad de polska myndigheterna att vidta åtgärder för att sänka alltför höga vaccinpriser, särskilt genom att anordna ett enda nationellt anbudsförfarande.
2. I Rumänien gjorde de nationella myndigheterna ingen korrekt granskning av genomförandet av kontrakten om den geografiska distributionen av rabiesvaccin för användning på vilda rävar 2013, och den mängd vaccin som distribuerades räckte inte. Vidare tog inte de nationella myndigheterna tillräckligt många prov för att testa om vaccinationskampanjen var ändamålsenlig (förfarandena förbättrades 2014). Kommissionen betalade därför ingen ersättning för vaccinationskampanjen.

I några fall hade ersättningsbelopp eller betalningsavdrag begränsad stimulanseffekt

44

Den ersättning som ska betalas till jordbrukare för djur som destruerats inom ett sjukdomsutrottningsprogram får enligt lagstiftningen inte överstiga marknadsvärdet på friska djur²⁶. Syftet är att fastställa en rättvis ersättningsnivå, motverka bedrägeri och uppmuntra jordbrukare att delta i programmet. I EU-lagstiftningen specificeras dock inte hur marknadspriserna ska bestämma vilken ersättning som ska betalas; det avgörs av medlemsstaterna i den specifika lagstiftningen. Medlemsstaterna måste till exempel inte basera ersättningsbeloppen på gemenskapens skalor för klassificering av slaktkroppar och priset på dem²⁷. Överkompensation kan motverka att biosäkerhetsåtgärder genomförs ändamålsenligt.

45

I Italien var de ersättningar som betalades för djur som destruerades inom de veterinära programmen ibland högre än marknadspriserna på friska djur. Till exempel fick jordbrukare 2012 i genomsnitt 87 euro och upp till 111 euro för varje får som destruerats inom ett utrottningsprogram samtidigt som det genomsnittliga marknadspriset för kroppar från friska slaktade får då låg under 60 euro²⁸. När ersättningen är högre än marknadspriset kan upptäckten av djursjukdomar på ett jordbruksföretag ses som en oväntad möjlighet att förnya besättningen. Vidare kan jordbrukare som annars kanske skulle ha värdesatt status som en "sjukdomsfri gård" sakna motivation för att genomföra ändamålsenliga biosäkerhetsåtgärder.

46

I Storbritannien baseras ersättningen för boskap i England på de genomsnittliga marknadspriserna från föregående månad. Ersättningen för boskap i Nordirland och Wales baseras på enskilda värderingar som i allmänhet leder till högre ersättningar än i England och kan avskräcka jordbrukare som saknar motivation från att genomföra ändamålsenliga biosäkerhetsåtgärder.

47

Efter att de tekniska resultaten av programmen för utrotning av brucellos hos nötkreatur och får i en region på Sicilien (Italien) bedömts vara otillfredsställande minskade kommissionen betalningarna för åren 2005 till 2012 med över 7 miljoner euro. Hela brucellosprogrammet på Sicilien förklarades 2011 som icke stödbemyndigande eftersom man inte hade genomfört en vaccinationsplan. Men genom att de italienska myndigheterna tillämpade det nationella systemet för att fördela resurser mellan regionerna förde de inte över minskningen till de regionala myndigheterna på Sicilien utan delade upp den på alla regioner i Italien (varav de flesta hade genomfört utrottningsprogrammet korrekt). De sicilianska myndigheternas incitament för att förbättra de veterinära åtgärderna var därför begränsat.

26 Artikel 11 i förordning (EU) nr 652/2014.

27 Kommissionens förordning (EG) nr 1249/2008 av den 10 december 2008 om tillämpningsföreskrifter för gemenskapens skalor för klassificering av slaktkroppar av nötkreatur, gris och får och rapporteringen av priser på dessa (EUT L 337, 16.12.2008, s. 3).

28 Europeiska kommissionen (GD Jordbruk och landsbygdsutveckling), statistik om jordbruksmarknaderna 2014: (http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/market-statistics/index_en.htm).

Det finns utrymme för förbättringar

48

I följande punkter anger vi områden där vi anser att kommissionens metod och medlemsstaternas program kan förbättras.

Anmälan av djursjukdom och utbyte av tillhörande information

49

Syftet med Europas system för anmälan av djursjukdom (ADNS) är att sprida standardiserad information om sjukdomsutbrott. Det utformades inte för att förvalta epidemier eller tillhandahålla historiska resultat och analysera data. Mervärdet är därför begränsat jämfört med OIE:s internationella informationssystem för djurhälsa (WAHIS) som alla medlemsstater är skyldiga att använda. De två systemen tillhandahåller information om antalet nya utbrott och var de äger rum, men de har inget gränssnitt som gör det möjligt att automatiskt utbyta information mellan dem. För att hantera hot mot djurhälsan bättre har medlemsstaterna tagit fram egna informationssystem för epidemiologiska data. Det finns dock inget gemensamt system som underlättar informationsutbytet och förbättrar samordningen av kontrollverksamhet mellan medlemsstater.

50

Sedan 2012 arbetar kommissionen och OIE i ett gemensamt projekt för att koppla samman ADNS- och WAHIS-systemen med ett gemensamt gränssnitt till ett system kallat systemet för information om djursjukdomar (Adis)²⁹.

29 Rapport om analysen av ADNS (version 1.4) inom ramen för utarbetandet av en informationsteknisk prototyp för ett system för information om djursjukdomar (Adis) för Europeiska unionen som överensstämmer med gränssnittet för OIE-WAHIS/WAHID: För en mer ingående analys saknas det referensuppgifter om till exempel antalet jordbruksföretag och djur i en region. För en mer ingående rumslig och tidsmässig analys krävs det ytterligare uppgifter, till exempel var alla epidemiologiska enheter ligger. För att vara ett mer relevant verktyg för sjukdomsbekämpning eller för beslutsfattande krävs det ytterligare information om sjukdomsbekämpande åtgärder. Förteckningen över "arter" i ADNS innehåller de större produktionsdjurarterna och endast den allmänna beteckningen "vilda arter". Det verkar rimligt att begäran om uppgifter om diagnosmetod utvidgas till att gälla alla sjukdomar.

Resultat- och förvaltningsinformation

51

I ett kommissionsbeslut från 2008³⁰ anges outputindikatorer för program som medlemsstaterna är skyldiga att rapportera om. Kommissionens angav dessutom en metod för att fastställa resultatindikatorer som innebär att medlemsstaterna måste förbättra sitt resultat uttryckt i sjukdomarnas prevalens/incidens med ett lägsta procenttal under en bestämd period. Kommissionens utarbetade också en omfattande uppsättning indikatorer³¹ (över 100) som medlemsstaterna ska använda. Här ingår indikatorer för output eller verksamhet, såsom antal vaccinerade djur och utförda tester, och även indikatorer med koppling till resultat, såsom ändrad nivå på incidens eller prevalens. Vi medger att det redan finns en omfattande uppsättning indikatorer men anser ändå att det finns utrymme för ytterligare förbättringar, särskilt när det gäller programmets tekniska genomförande³². Det ingår inga ekonomiska indikatorer som skulle göra det möjligt att analysera de föreslagna programmets kostnadseffektivitet (se punkterna 41 och 42).

52

Kommissionen kräver att medlemsstaterna använder en standardmall när de utformar förslag till veterinära program. De ska bland annat lämna information om hur sjukdomen utvecklats de senaste åren. Ett av kommissionens kriterier (se punkt 28) när den bedömer programförslag handlar om kvaliteten på uppgifterna om sjukdomsutvecklingen under de senaste fem åren. Vi noterade att även om dessa historiska uppgifter i de flesta fall var tillgängliga så konstaterade kommissionens oberoende revisorer att nyligen gjorda programförslag inte innehöll tillräckligt tillfredsställande historisk information³³ om tre av de 24 medlemsstatsprogram som ingick i revisionen. I dessa fall begärde kommissionen att få den relevanta informationen, som överlämnades av den berörda medlemsstaten. När revisionen gjordes höll kommissionen på att ta fram ett informationssystem som ska göra det möjligt att snabbt ta fram och analysera historiska resultat från tidigare medlemsstatsprogram. Den införde också ett standardiserat elektroniskt rapporteringssystem där medlemsstaterna kan skicka centrala dokument³⁴ om sina veterinära program³⁵. Dessa förbättringar bör underlätta kommande analyser av program.

30 Kommissionens beslut 2008/940/EG, ersatt av kommissionens genomförandebeslut 2014/288/EU av den 12 maj 2014 vad gäller standardkraven för rapporter inom de nationella program för utrotning, bekämpning och övervakning av vissa djursjukdomar och zoonoser som medfinansieras av unionen och om upphävande av beslut 2008/940/EG (EUT L 147, 17.5.2014, s. 88).

31 Kommissionens dokument WD SANCO/12915/2012.

32 Till exempel tidsintervall mellan testning, andelen utbrott där smittkällan identifierades, vid brucellos – spårning av besättningar där det inte gjorts besättningsprov, procentandel vaccinerade djur på jordbruksföretag och andel vaccinerade jordbruksföretag, indikatorer för utbildning, kostnad och kapacitet avseende veterinärtjänster, vid brucellos hos får och getter – resultat av genotypning av brucellastammen.

33 Det gällde Storbritanniens förslag till program för tuberkulos hos nötkreatur 2015, Spaniens förslag till program för blåtunga 2015 och Italiens förslag till program för blåtunga 2015.

34 Det vill säga programförslag, delrapporter, slutrapporter och betalningsansökningar.

35 Kommissionens genomförandebeslut 2014/288/EU.

Presentation av veterinärkontroller i programmen

53

I allmänhet innehöll de flesta programmen motiveringar till de åtgärder som skulle vidtas och de resultat som skulle uppnås. Vi anser dock att veterinäråtgärderna skulle vinna på att beskrivas bättre i några program liksom de åtgärder som har vidtagits till följd av FVO:s rekommendationer och arbetsgruppens råd. Kommissionens oberoende utvärderare gjorde liknande anmärkningar om två av de 24 medlemsstatsprogram som ingick i revisionen³⁶.

Program där framsteg går långsamt

54

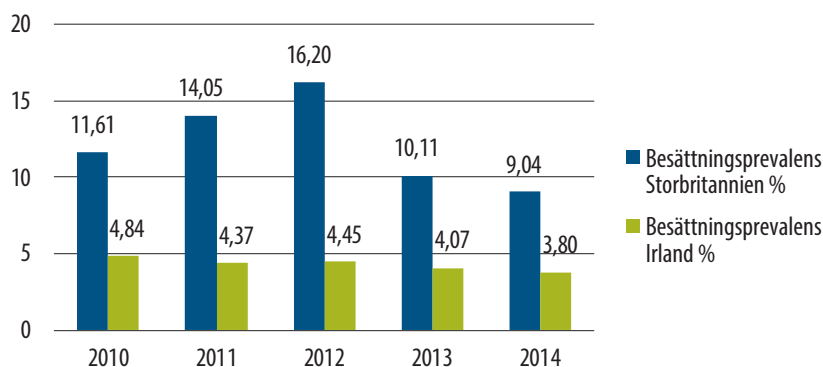
Programmen för utrotning av några sjukdomar i vissa medlemsstater pågår i årtionden (se punkt 9). Prevalensen av tuberkulos hos nötkreatur håller visserligen på att minska men är fortfarande relativt hög i Storbritannien och Irland (se **figur 6**) jämfört med övriga medlemsstater³⁷. I Storbritannien har man sedan 2013 ökat frekvensen av testning för tuberkulos i områden med få fall från en gång vart fjärde år till en gång per år, vilket har gjort att fler fall har upptäckts. Programmet för utrotning av tuberkulos hos nötkreatur i Storbritannien, där förekomsten är mycket hög i några regioner, står dock inför stora utmaningar.

36 Italiens program för blåtunga 2014 och Irlands program för tuberkulos hos nötkreatur 2014.

37 År 2014 var besättningsprevalensen för tuberkulos hos nötkreatur i Storbritannien, Irland, Spanien och Italien 9,04, 3,8, 1,72 respektive 0,81 %. Frankrike och Polen är officiellt fria från sjukdomen och i Rumänien är prevalensen obetydlig.

Figur 6

Tuberkulos hos nötkreatur i Irland och Storbritannien

Källa: GD Hälsa och livsmedelssäkerhet.

55

I Italien är brucellos hos får och getter svår att utrota eftersom jordbrukare inte samarbetar fullt ut i några regioner. Det generösa ersättningssystemet (se punkt 45) kan också vara en faktor. På nationell nivå fortsätter dock prevalensen att sjunka och den låg på 1,2 % 2014, vilket ska jämföras med 3,7 % 2008. Under samma period sjönk prevalensen på Sicilien från 11,9 till 3,4 %.

56

Vi konstaterar att kommissionen i sin rapport 2014³⁸ till Europaparlamentet och rådet om resultaten av de EU-stödda veterinära programmen också noterade att de resultat som uppnåtts med Storbritanniens program för tuberkulos hos nötkreatur och Italiens program för brucellos var oroväckande. Vi är också medvetna om att kommissionen uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder i sådana fall genom uppföljningen av de rekommendationer som lämnas av arbetsgruppen och FVO.

Metoden för att behandla vilda djur

57

Direkta eller indirekta kontakter mellan vilda och tama djur kan leda till att sjukdomar sprids eller göra det svårare att på ett ändamålsenligt sätt genomföra djursjukdomsprogram. Rabies kan till exempel spridas från vilda rävar, och tuberkulos hos nötkreatur kan spridas av grävlingar, vildsvin och hjortar. OIE har gett ut flera publikationer³⁹ om övervakning av sjukdomar hos vilda djur, och det finns en internationell överenskommelse om anmälan av sjukdom. Inköp av rabiesvaccin för vilda djur ingår i medlemsstaternas program, men EU har ingen särskild metod för att bekämpa tuberkulos hos vilda djur.

58

Det finns inga rättsliga bestämmelser på EU-nivå om utrotning av tuberkulos hos andra djurarter än boskap (det vill säga vilda getter och andra vilda djur). Särskilt i Storbritannien är grävlingar skyddade av nationell lagstiftning, vilket kan göra det svårare att genomföra programmet för utrotning av tuberkulos hos nötkreatur på ett ändamålsenligt sätt.

- 38 COM(2014) 115 final, 5.3.2014 *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om resultaten av de EU-stödda programmen för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar och zoonoser för perioden 2005–2011*, avsnitt 3.3.
- 39 OIE, *Training manual on wildlife diseases and surveillance* (utbildningsmanual om sjukdomar hos vilda djur och övervakning), 2010.

Tillgången till vissa vaccin

59

Enligt OIE⁴⁰ är snabb tillgång till lämpliga veterinära vaccin och antigener grundläggande för djurhälsoprogram⁴¹. Det finns ett antal EU-initiativ och forskningsprojekt som syftar till att upptäcka nya virus och öka tillgången till vaccin⁴². Beroende på sjukdomen kan det finnas mycket få, om ens några, lämpliga vaccin tillgängliga för användning i EU. Vaccinering är dock ett av de grundläggande verktygen för att kunna tillämpa en metod som går ut på att "det är bättre att förebygga än att bota". Orsakerna till att vaccin inte alltid är tillgängliga är komplexa. Ny forskning tyder på⁴³ att det utöver de tekniska svårigheterna att ta fram vaccin inte är tillräckligt ekonomiskt intressant för läkemedelsindustrin att söka tillstånd att använda vissa vaccin i EU. **Ruta 5** innehåller några praktiska exempel på svårigheter som orsakats av brist på lämpligt vaccin.

60

På europeisk nivå finns det ingen rättslig ram för gemensam upphandling av vaccin och inte heller en allmän bank med lager av vaccin. Processen för att köpa in vaccin efter att medlemsstater har utlyst ett anbudsförfarande kan ta flera månader och under tiden kan viruset fortsätta att spridas i djurpopulationen. Vi noterade att den nya lag om djurhälsa som för närvarande diskuteras av de lagstiftande myndigheterna skulle bredda kommissionens kapacitet att inrätta vaccinbanker.

- 40 OIE, *Manual of diagnostic tests and vaccines for terrestrial animals* (handbok om diagnostiska tester och vacciner för landlevande djur), 2014.
- 41 OIE, *Guidelines for Animal Disease Control* (riktlinjer för bekämpning av djursjukdomar), maj 2014.
- 42 EU:s forskningsmedel har till exempel finansierat projekt för framtagning av vacciner mot tuberkulos (NEWTBVAC), brucellos (BRU-VAC) och klassisk svinpest (CSFV-GODIVA).
- 43 Videnova, K. och Mackay, DKJ, *Availability of vaccines against major animal diseases in the European Union* (tillgång till vaccin mot större djursjukdomar i Europeiska unionen).

Ruta 5

Svårigheter orsakade av brist på lämpliga vaccin

Det finns över 20 varianter (serotyper) av blåtungevirus (en virussjukdom som sprids av insekter och drabbar idisslare).

I Italien har man identifierat sex varianter. För närvarande är inget polyvalent vaccin (verksamt mot flera stammar av viruset) godkänt i EU. Det är därför svårt att i sådana situationer tänka sig att använda vaccin.

I Frankrike var lagren av vaccinet begränsade under blåtungekrisen 2008. De franska myndigheterna blev därför tvungna att snabbt få fram extra leveranser. Detta var både dyrt och tidskrävande, och de nationella myndigheterna uppskattade att de 520 fall av blåtunga som upptäcktes i Ille-et-Villaine kunde ha undvikits om vaccinet hade funnits tillgängligt tidigare.

Vid det första utbrottet av blåtunga serotyp S4 i Spanien (regionen Extremadura) fanns det inte tillräckligt med vaccin mot denna serotyp. Vaccinationskampanjen sköts därför upp till året därpå för att man skulle kunna begränsa sjukdomen under nästa möjliga smittspridningsperiod.

61

Djursjukdomar medför stora ekonomiska kostnader och är en risk för både människors och djurs hälsa. Sjukdomar kan spridas över gränser, och tidigare sjukdomsutbrott har kostat miljarder euro. EU vill därför skydda djurhälsan och finansierar medlemsstaternas program för utrotning, bekämpning och övervakning av specifika djursjukdomar. Programmen innehåller åtgärder som stickprovstagning, laboratorieanalyser, betalning av ersättning för destruerade djur och vaccinationskampanjer. EU:s utgifter har sjunkit på senare år, och ingen större kris som kan jämföras med utbrottet av mul- och klövsjuka 2001 har inträffat på senare år. EU måste emellertid vara berett på att hantera framtida kriser, och det kan ta många år innan utrotningsprogram leder fram till en sjukdomsfri status.

62

Vid revisionen undersökte vi om programmen för utrotning, bekämpning och övervakning av djursjukdomar på lämpligt sätt begränsade djursjukdomar. Vi undersökte därför om kommissionens metod var lämplig, om medlemsstaterna utformade och genomförde lämpliga program och om programmens kostnadseffektivitet beaktades på lämpligt sätt.

63

Revisionsrättens övergripande slutsats var att de granskade djursjukdomsprogrammen på lämpligt sätt begränsade djursjukdomar. Eftersom sjukdomar alltid kan bryta ut bör dock kommissionen och medlemsstaterna vara fortsatt vaksamma.

64

Kommissionens strategi för djursjukdomsprogrammen var generellt stabil: kommissionens åtgärder byggde på bra teknisk rådgivning, det fanns en väl utformad politik för djurhälsa och en etablerad ram för att prioritera budgetresurser till prioriterade program. Den metod som har använts för att utrota BSE har varit särskilt framgångsrik. Andra bra exempel är det minskade antalet fall av zoonotisk salmonella och rabies. Den underliggande lagstiftningen var fortfarande komplex, och prioriteringen av finansiering mellan sjukdomar blev gradvis bättre (punkterna 26–33).

65

Vi konstaterade att medlemsstaternas program i allmänhet var väl utformade och genomfördes väl. Programmen uppfyllde de nödvändiga kriterierna och medlemsstaterna hade lämpliga system för att identifiera utbrott av djursjukdomar och underlätta utrotandet av dem (punkterna 34–36).

Slutsatser och rekommendationer

66

Kommissionen var skyldig att rapportera om de veterinära programmens kostnadseffektivitet till Europaparlamentet och rådet men vi konstaterade att det saknas lämpliga modeller för detta. Godkända program och efterföljande genomföranderapporter innehåller information om kostnader och resultat, men programmens kostnadseffektivitet är svår att fastställa (punkterna 37–42).

67

När det gäller kostnader fann vi vid revisionen exempel på otillräckligt kontrollerade eller orimligt höga kostnader, som kommissionen tidigare hade identifierat. I några fall i Italien hade de belopp som betalades som ersättning till jordbrukare, eller de betalningsavdrag som gjordes av kommissionen, begränsad stimulans-effekt när det gällde att uppmuntra ändamålsenliga biosäkerhetsåtgärder och genomförandet av korrigerande åtgärder (punkterna 43–47).

68

Vi identifierade några specifika områden som kan förbättras. Utbytet av epidemiologisk information mellan medlemsstaterna skulle kunna underlättas med hjälp av informationssystem (punkterna 49 och 50).

69

Kommissionen fastställde en detaljerad uppsättning minimiindikatorer för programmens output som medlemsstaterna skulle använda. Vi konstaterade att informationen om veterinäråtgärder eller om åtgärder för uppföljning av tidigare rekommendationer från FVO och arbetsgruppen skulle kunna beskrivas bättre i några medlemsstaters program. När vi gjorde revisionen gick det inte alltid så lätt att få tag i historisk information om sjukdomarnas utveckling. Man höll dock på att upprätta en databas för registrering av tekniska programindikatorer och kommissionen hade infört ett nytt elektroniskt rapporteringssystem (punkterna 51–53).

70

Vi noterade att framstegen gick långsamt i några program, särskilt när det gällde att utrota tuberkulos hos nötkreatur i Storbritannien och Irland och brucellos hos får och getter i södra Italien (punkterna 54–56).

71

Vilda djur kan sprida sjukdomar till tamdjur (och också till människor) och måste därför beaktas när man utarbetar en strategi för djurhälsa och finansierar djursjukdomsprogram. Vi konstaterade att EU:s strategi för hantering av sjukdomar hos vilda djur bör kompletteras, särskilt när det gäller tuberkulos (punkterna 57 och 58).

72

Vaccin är ett centralt verktyg för vissa utrotningsprogram. Revisionsrätten noterade att det beroende på sjukdom kan finnas få, om ens några, lämpliga vaccin. Vi fann framför allt att bristen på vaccin för behandling av blåtunga inverkade negativt på programmen i Italien, Frankrike och Spanien. När vi gjorde revisionen fanns det inte heller någon rättslig ram för gemensam upphandling av vaccin och inte heller en allmän bank av vaccinlager på europeisk nivå (punkterna 59 och 60).

Rekommendationer

För att ytterligare förbättra utrotningen, bekämpningen och kontrollen av djursjukdomar bör kommissionen göra följande:

- a) Underlätta utbytet av epidemiologisk information mellan medlemsstater.
- b) Undersöka om den befintliga uppsättningen indikatorer bör uppdateras så att den tillhandahåller bättre information om veterinära kontrollåtgärder och programmets kostnadseffektivitet.
- c) Systematiskt beakta aspekten vilda djur i veterinära program när det är relevant.
- d) Stödja tillgången på vaccin som medlemsstaterna kan använda när det är motiverat av epidemiologiska skäl.

Denna rapport antogs av revisionsrättens avdelning I, med ledamoten Augustyn KUBIK som ordförande, vid dess sammanträde i Luxemburg den 3 februari 2016.

För revisionsrätten

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
ordförande

Bilaga I

Information om djursjukdomar

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticeras sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>Aviär influensa (AI) orsakas av influensaviruset av typ A och kan angripa flera fågelarter som används för livsmedelsproduktion (kycklingar, kalkoner, vaktlar, pärlhöns etc.) och även sällskapsfåglar och vilda fåglar varav några stammar medför hög dödlighet. Viruset har även isolerats från daggdjursarter, bland annat människor, råttor och möss, mårddjur och illrar, grisar, katter, tigrar och hundar.</p>	<p>Flera faktorer kan bidra till att sprida AI-virus, däribland globalisering och internationell handel (laglig och olaglig), försäljningspraxis (marknader för levande fåglar), jordbruksmetoder och förekomst av viruset hos vilda fåglar. AI-virus kan spridas genom direktkontakt med utöndringar från smittade fåglar, särskilt avföring eller genom kontaminerat foder och vatten eller kontaminerad utrustning och klädsel.</p>	<p>Även om aviär influensa i första hand är en fågelsjukdom kan den överföras från fåglar till människor. AI-virus är mycket artspecifika men har vid sällsynta tillfällen korsat artgränsen och smittat människor. Överföring till människor har skett vid nära kontakt med smittade fåglar eller i en kraftigt kontaminerad miljö.</p>	<p>Vid den milda formen kan tecken på sjukdom vara uppburrad fjäderdräkt, minskad äggproduktion eller svaga effekter på andningssystemet. I sin allvarliga form påverkar viruset inte bara luftvägarna utan i den milda formen utan invaderar även flera organ och vävnader vilket kan leda till massiv inre blödning.</p>	<p>AI kan misstänkas utifrån kliniska tecken och handlingar som leder till sjukdomen. Det krävs laboratorietester för att bekräfta diagnosen.</p>	<p>Runt om i världen har man infört övervakningsåtgärder för att upptäcka förekomst av infektion hos fjäderfä i enlighet med OIE:s standarder för övervakning av AI.</p>
<p>Afrikansk svinpest är en mycket smittsam hemorragisk sjukdom hos grisar, vårtsvin, europeiska vildsvin och amerikanska viltlevande svin. Alla åldersgrupper är lika mottagliga. Vid högvirulenta former av viruset kännetecknas afrikansk svinpest av hög feber, aptitlöshet, blödningar i huden och inre organ och död inom 2–10 dagar i genomsnitt. Dödligheten kan vara så hög som 100 %.</p>	<p>Vårtsvinet kan fungera som naturlig reservoar för viruset utan att visa tecken på sjukdomen. Smittan sprids från reservoaren via den mjuka fästingen Ornithodoros moubata. Fästingen får i sig viruset när den äter en måltid i form av blod och sprider det sedan när den livnar sig på mottagliga djur. Bitande flugor och fästingar, kontaminerade miljöer, fordon, kontaminerad utrustning eller klädsel kan också sprida viruset till mottagliga djur.</p>	<p>Afrikansk svinpest är inte ett hot mot människors hälsa.</p>	<p>Hur allvarliga lesionerna är och hur de är fördelade varierar också beroende på hur virulent viruset är. Allvarliga fall av sjukdomen kännetecknas av hög feber och död inom 2–10 dagar i genomsnitt. Dödligheten kan vara så hög som 100 %. Andra kliniska tecken kan vara aptitlöshet, depression, hudrodnad vid öronen, på magen och benen, andningssvårigheter, kräkningar, blödningar från näsan och ändtarmen och ibland diarré. Missfall (kastning) kan vara det första tecknet vid ett utbrott.</p>	<p>Afrikansk svinpest kan misstänkas på grundval av kliniska tecken och bekräftelse måste fås genom föreskrivna laboratorietester, särskilt för att skilja sjukdomen från klassisk svinpest</p>	<p>Det finns ingen publicerad behandling eller något vaccin mot afrikansk svinpest. Alla framgångsrika utrotningsprogram har inbegripit snabb diagnostisering, slakt och bortskaffande av alla djur på kontaminerade anläggningar, grundlig rengöring och desinficering, insektsbekämpning, kontroll av förflyttningar och övervakning.</p>

Aviär influensa

Afrikansk svinpest

Bilaga I

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticerar sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>Brucellos är en smittsam sjukdom hos boskap som har betydande ekonomisk inverkan. Sjukdomen orsakas av olika bakterier i familjen brucellos som tenderar att smitta en specifik djurart. De flesta arter av brucellos kan emellertid också smitta andra djurarter. Den drabbar boskap, svin, får och getter, kameler, hästdjur och hundar. Den kan också smitta andra idisslare, marina däggdjur och människor.</p>	<p>Brucellos sprids oftast när djuret får missfall eller föder. Bakterievärderna är höga i ett smittat djurs födslovätskor. Bakterierna kan överleva utanför djuret i miljön under flera månader, särskilt under kalla och fuktiga omständigheter. De är fortfarande smittsamma för andra djur som smittas när de får i sig bakterien. Bakterierna koloniserar också juvret och kontaminerar mjölken. Brucellos är en utbredd sjukdom bland vilda djur som smittar viltlevande svin, visenter, älg och europeiska harar. Det faktum att det finns en sjukdomsreservoar hos vilda djur gör det svårare att utrota sjukdomen.</p>	<p>Brucellos är en zoonos som är mycket smittsam för människor och orsakar en sjukdom som ofta kallas undulantfeber eller Maltafeber. Till symtomen hos människor hör intermitterande eller oregelbundna feber, huvudvärk, svaghet, kraftiga svettningar, frossa, viktnedgång och värk. Infektioner av organ, även lever och mjälte kan också förekomma. Veterinärer, jordbrukare och personal vid slakthus är utsatta för smitta eftersom de handskas med smittade djur och kastade foster eller placenter. Sjukdomen kan även spridas till människor genom konsumtion av opastöriserad mjölk som kommer från smittade djur.</p>	<p>Sjukdomen är vanligen mild och det smittade djuret har få symtom innan det får missfall. Hos handjur kan testiklarna svullna och ibland kan bakterier sätta sig i lederna och orsaka artrit. Brucellos är viktig därför att den leder till dålig reproduktionsförmåga på grund av missfall, infertilitet, placenteretention, dödfödsisar eller svag avkomma. Den leder till stora ekonomiska förluster för mjölk-, får-, get- och grisbönder.</p>	<p>Sjukdomen kan misstänkas vid kliniska tecken som missfall, men bekräftelse fås genom serologiska tester och sedan föreskrivna laboratoritester för att isolera och identifiera bakterien.</p>	<p>Övervakning med hjälp av serologiska tester, liksom tester på mjölk såsom mjölkringtestet, kan användas för screening och spelar en viktig roll i kampanjer för att utrota sjukdomen. Man testar också djur individuellt både för handel och för sjukdomsbekämpning.</p>

Brucellos

Bilaga I

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticeras sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>Blåtunga är en icke smittsam virusjukdom som drabbar tama och vilda idisslare (främst får och boskap, getter, bufflar, antiloper, hjortar, älg och kameler), och den överförs av insekter, särskilt stickmyggor av arten <i>Culicoides</i>. Viruset som orsakar blåtunga är identifierat som medlem av familjen <i>Reoviridae</i>. Tjugofyra (24) olika serotyper har identifierats och varje stams förmåga att orsaka sjukdom varierar betydligt. Hos mycket mottagliga får kan dödligheten vara så hög som 100 %.</p>	<p>Insektsvektorn är nyckeln för överföring av blåtungevirus mellan djur. Vektorerna kontamineras av blåtungeviruset efter att de har intagit blod från smittade djur. Utan vektorer kan sjukdomen inte spridas från djur till djur.</p>	<p>Blåtunga innebär inget stort folkhälsan.</p>	<p>Hos smittade får varierar de kliniska tecknen och kan vara feber, blödningar och sår i mun- och näsvävnad, kraftig diarré, kräkningar, lunginflammation, "blå" tunga som ett resultat av cyanos (sälisynt), och dräktiga tackor kan få missfall.</p>	<p>Man kan misstänka blåtunga vid typiska kliniska tecken, förekomst av nödvändiga insektvektorer och särskilt i områden där sjukdomen är endemisk. Det krävs laboratorietester för att bekräfta diagnosen.</p>	<p>Inom övervakningsprogrammen i endemiska områden tas aktivt stickprov på djur i övervakade besättningar för att följa förekomsten av viruset. Vaccination är det mest effektiva och praktiska sättet att minimera förlusterna i samband med sjukdomen och försöka bryta cykeln från smittat djur till vektor. Det är absolut nödvändigt att man använder ett vaccin som utformats för att skydda mot den specifika stammen (eller stammarna) av det aktuella viruset i ett särskilt område.</p>
<p>Bovin tuberkulos är en kronisk djursjukdom som orsakas av en bakterie kallad <i>Mycobacterium bovis</i> (M. Bovis) som är nära släkt med den bakterie som orsakar tuberkulos hos människor och fjäderfä. Sjukdomen kan drabba praktiskt taget alla däggdjur och leder till ett allmänt sjukdomstillstånd, hosta och så småningom död.</p>	<p>Sjukdomen är smittsam och sprids genom kontakt med smittade tama och vilda djur. Smittan sprids vanligen genom inandning av infekterade smådroppar som hostas upp från lungorna. Kalvar och människor kan också smittas genom att dricka obehandlad mjölk från smittade kor.</p>	<p>Människor kan smittas både genom att dricka obehandlad mjölk från smittade djur eller genom att andas in infekterade smådroppar. Man uppskattar att i vissa länder beror upp till 10 % av tuberkulos hos människor på tuberkulos hos nötkreatur.</p>	<p>Tuberkulos har i regel ett utdraget förlopp, och det kan ta månader eller år för symtomen att visa sig. Till de vanliga kliniska tecknen hör kraftlöshet, aptitlöshet, viktmedgång, febertoppar, intermitterande hackhosta, diarré och stora framträdande lymfkörtlar.</p>	<p>Standardmetoden för att upptäcka tuberkulos är tuberkulintestet där en liten mängd antigen injiceras i huden och immunreaktionen mäts. Den definitiva diagnosen görs genom bakterieodling i ett laboratorium, vilket tar minst åtta veckor.</p>	<p>Den standardiserade bekämpningsåtgärden mot tuberkulos är testning och slakt. Sjukdomsutrottningsprogrammen består av köttbesiktning efter slakt, intensiv övervakning med besök på gårdar, systematisk individuell testning av djur och avlägsnande av smittade djur och djur som varit i kontakt med smittade djur samt kontroller av förflyttningar, och de har varit mycket framgångsrika med att minska eller utrota sjukdomen. Pastörisering av mjölk från smittade djur vid en temperatur som är tillräckligt hög för att döda bakterierna har förhindrat att sjukdomen spridits till människor.</p>

Blåtunga

Bovin tuberkulos (tuberkulos hos nötkreatur)

Bilaga I

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticerar sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>BSE är en progressiv dödlig sjukdom i nervsystemet hos boskap. Sjukdomen har en lång inkubationstid på fyra till fem år och det finns för närvarande ingen behandling och inget vaccin mot sjukdomen. BSE ingår i en grupp av sjukdomar som är kända under namnet transmissibel spongiform encefalopati (TSE). Exempel på andra TSE-sjukdomar är scrapie hos får, kronisk avmagringssjukdom (CWD) hos hjortar och älgar och Creutzfeldt-Jakobs sjukdom hos människor. BSE liksom andra TSE-sjukdomar kännetecknas av att det finns ett onormalt infektiöst protein kallat prion i nervsystemet. Den påföljande svampliknande nedbrytningen av hjärnan leder till allvarliga och dödliga neurologiska tecken och symtom.</p>	<p>Forskarna tror att orsaken till att sjukdomen sprids hos boskap är att konverterat material från smittade nötkreatur eller får ges som föda till annan boskap. Prionen är resistent mot industriella inaktiveringsmetoder som hetta, vilket innebär att den inte kan förstöras helt i konverteringsprocessen.</p>	<p>Det finns indikationer på att en variant av sjukdomen Creutzfeldt-Jacob hos människor kan orsakas av konsumtion av nötköttsprodukter som kontaminerats av infekterad nervvävnad eller av medicintekniska produkter som tillverkats av infekterad djurvävnad. Mjölk och mjölkprodukter anses vara säkra.</p>	<p>Eftersom det i genomsnitt tar mellan fyra till fem år från det att ett djur smittats av prionen till att de första kliniska tecknen framträder påträffas kliniska tecken på BSE hos vuxna djur. Symtomen kan pågå mellan två och sex månader innan djuret dör.</p>	<p>BSE kan misstänkas utifrån på kliniska tecken. Diagnosen kan endast bekräftas genom att man undersöker hjärnvävnad i mikroskop.</p>	<p>Riktad övervakning av förekomst av klinisk neurologisk sjukdom, transparent rapportering av BSE-fall, skyddsåtgärder vid import av levande idisslare och produkter från dem i enlighet med OIE:s hälsokodex, avlägsnande av specificerat riskmaterial (hjärna och ryggmärg) vid slakt och hantering av djurkroppar, förbud mot specificerat riskmaterial i djurfoder för att på så sätt få bort potentiellt kontaminerat material från livsmedelskedjan, destruktion av misstänkta djur och djur som kan ha utsatts för kontaminerat foder, lämplig deponering av djurkroppar och alla animalieprodukter, identifiering av boskap för att möjliggöra en ändamålsenlig övervakning och spårning av misstänkta djur.</p>

Bovin spongiform encefalopati (BSE)

Bilaga I

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticeras sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>Klassisk svinpest är en smittsam virusjukdom som drabbar tama och viltlevande svin. Den orsakas av ett virus av släktet Pestivirus av Flavivirus-familjen som är nära besläktat med de virus som orsakar bovin virusdiarré hos boskap och <i>Borrelia disease</i> hos får. Det finns bara en serotyp av CSF-viruset (CSFV).</p>	<p>Den vanligaste metoden för överföring är genom direkt kontakt mellan friska svin och svin som har smittats av CSF-viruset. Viruset finns i saliv, utsöndringar från nosen, urin och avföring. Kontakt med kontaminerade fordon, burar, foder eller kläder kan sprida sjukdomen. Djur som är kroniska smittbärare av sjukdomen (ständigt infekterade) kan sakna kliniska tecken på sjukdom men sprida viruset genom sin avföring. Avkomma till smittade suggor kan smittas i livmodern och sprida viruset i flera månader. Det har bevisats att vildsvinspopulationen i delar av Europa kan spela en roll i sjukdomens epidemiologi.</p>	<p>Människor påverkas inte av detta virus. Svin är den enda art som man vet kan smittas.</p>	<p>Vid sjukdomens akuta form förekommer i alla åldersgrupper feber, sjuka djur som samlas i grupp, aptitlöshet, slöhet, svaghet, konjunktivit, förstoppning med efterföljande diarré och ostadig gång. Flera dagar efter att de kliniska tecknen visat sig kan ögon, mage och innerår missfärgas i lila. Djur med akut sjukdom dör inom 1–2 veckor. Allvarliga fall av sjukdomen påminner mycket om afrikansk svinpest.</p>	<p>Eftersom de kliniska tecknen inte är typiska för CSF och kan variera mycket krävs det laboratorieprov för att man ska upptäcka antikroppar eller själva viruset.</p>	<p>Behandling görs inte. I områden där sjukdomen är endemisk kan vaccinering förebygga att sjukdomen sprids. När man fått kontroll över sjukdomen upphör vaccinationen och övervakningen fortsätter. I sjukdomsfria områden tillämpas en utrotningspolitik i form av tidig upptäckt, kontroll av förflyttningar, korrekt deponering av djurkroppar samt rengöring och desinficering. Denna politik har lett till att klassisk svinpest har eliminerats från Nordamerika och stora delar av Västeuropa.</p>

Klassisk svinpest

Bilaga I

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticerar sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>Rabies är en virusjukdom som påverkar det centrala nervsystemet hos varmblodiga djur, inklusive människan. Sjukdomen har en lång inkubationsperiod (sex månader) och det kan ta flera veckor innan symtomen framträder. När symtomen blir synliga är rabies alltid dödlig hos djur.</p>	<p>Rabies överförs genom saliven hos ett smittat djur. Infektionen uppkommer i första hand genom bettsår eller genom infekterad saliv som kommer in i ett öppet sår eller i slemhinnor i munnen, näsan eller ögonen. Kontamination genom inandning av virus finns dokumenterad, till exempel i en tätbefolkad fladdermusgröta. Viruset blir i allmänhet kvar där det kom in under en viss tid innan det rör sig vidare längs nerverna till hjärnan. I hjärnan mångfaldigas viruset snabbt, vilket leder till kliniska tecken. Viruset rör sig sedan från hjärnan längs nerverna till salivkörtlarna. Den tid det tar innan kliniska tecken uppträder hos ett smittat djur kan variera beroende på virusets stam och var det kommit in. Det är därför viktigt att förstå att sjukdomen kan överföras via saliven hos ett smittat djur till andra djur och människor innan det smittade djuret har kliniska tecken på sjukdomen.</p>	<p>Rabies anses vara en av de mest utbredda zoonotiska sjukdomarna i världen (en sjukdom som i första hand smittar djur men också kan orsaka sjukdom hos människor). Varje möte med ett tamt eller vilt djur där man blir biten måste undersökas. Vilda djur med rabies förlorar sin naturliga rädsla för människor, vilket ökar risken för att möta dem. Kliniska tecken hos djur som kraftig salivutsöndring, kvävning eller andningssvårigheter kan göra att människor utan att veta om det riskerar att smittas när de undersöker insidan av munnen hos hundar och boskap för att se om där finns något främmande föremål eller när de försöker ge medicin med sina bara händer. Det är viktigt att omedelbart rengöra ett bitsår eller en exponerad yta med tvål och vatten och rapportera incidenten till en läkare eller en akutmottagning vid ett sjukhus.</p>	<p>De kliniska tecknen på rabies hos djur varierar beroende på virusets effekt på hjärnan. Till de typiska tecknen hör plötsliga ändringar av beteendet och progressiv paralytisk ledning till döden. I vissa fall kan dock ett djur dö snabbt utan att visa några tydliga kliniska tecken. Hos människor kan de tidiga tecknen vara exempelvis feber eller huvudvärk. När sjukdomen framskrider kan symtomen vara förvirring, depression, sömnlighet, agitation eller förlamning i ansikte, hals och nacke. Döden följer i allmänhet på progressiv paralytisk.</p>	<p>Sjukdomen kan misstänkas utifrån kliniska tecken, men det krävs laboratorietester för att bekräfta diagnosen. Prover från döda djur måste skickas till behöriga laboratorier för diagnos.</p>	<p>I länder där sjukdomen är endemisk vidtas åtgärder för att hantera och minska risken för infektion hos utsatta populationer (vilda, förvildade och tama djur) och skapa en buffert mellan sjukdomskällan hos djuret och människan: vaccinationsprogram för tama djur, program för kontroll av rabies hos vilda djur med vaccination (fångst/vaccination/frisläppande eller distribution av oralt vaccin).</p>

Rabies

Bilaga I

Vad är det?	Hur sprids sjukdomen?	Vilken risk finns det för folkhälsan?	Vilka är de kliniska tecknen?	Hur diagnosticeras sjukdomen?	Hur kan sjukdomen förebyggas eller kontrolleras?
<p>Salmonella är en bakterie som kan orsaka en sjukdom kallad salmonellos hos människor. Salmonella finns vanligen i tarmarna hos friska fåglar och däggdjur. I livsmedel påträffas den oftast i ägg och rått kött från grisar, kalkoner och kycklingar.</p> <p>Salmonella</p>	<p>Den kan spridas till människan genom kontaminerade livsmedel. Säker hantering av rått kött och andra råa födoämnen, grundlig tillagning och god kökshygien kan förhindra eller minska risken för kontaminerade livsmedel.</p>	<p>Salmonellos är en zoonos: en sjukdom eller infektion som kan överföras direkt eller indirekt mellan djur och människor. Om den infekterar blodet kan den bli livshotande.</p>	<p>Till de vanliga symtomen på salmonellos hos människor hör feber, diarré och magkramp. Till symtomen på salmonella hos fjäderfä hör uppburrad fjäderdräkt, törst, ovilja att röra sig och gul diarré.</p>	<p>Sjukdomen hos fjäderfä kan misstänkas utifrån kliniska tecken, men det krävs laboratorietester för att bekräfta diagnosen.</p>	<p>En samordnad hantering med hjälp av alla aktörer i EU som har hand om zoonotiska sjukdomar har bidragit till att minska antalet fall i EU av salmonellos hos människor med nästan hälften under fem år (2004–2009). EU inrättade 2003 ett utvidgat kontrollprogram för zoonoser där salmonella prioriterades. Förstärkta program för kontroll av salmonella hos fjäderfä genomfördes i alla EU-medlemsstater. Man satte upp mål för minskningen av salmonella hos fjäderfäbesättningar (till exempel värphöns, slaktkycklingar och kalkoner) och grisar. Man införde även restriktioner för handeln med produkter från smittade besättningar.</p>

Källor: OIE och Efsa.

Huvudansvariga

01

Kommissionen (GD Hälsa och livsmedelssäkerhet) har ansvaret för att samordna, bedöma och godkänna medlemsstaternas förslag till nationella program och ge ekonomiskt stöd till dem med direkt förvaltning. Direktorat G – veterinära och internationella frågor – ansvarar för veterinära åtgärder.

02

En arbetsgrupp arbetar sedan 2000 med att ge medlemsstaterna expertråd om sjukdomsutrotning. Den består av företrädare från medlemsstaterna och kommissionen, och har undergrupper för de större djursjukdomarna. Arbetsgruppen och dess undergrupper ger medlemsstaternas experter och kommissionen möjlighet att utbyta bästa praxis. Efter mötena i undergrupperna lämnar arbetsgruppen specifika rekommendationer om förbättringar av medlemsstaternas program. Arbetsgruppen har ett plenarsammanträden om året.

03

GD Hälsa och livsmedelssäkerhet förvaltar systemet för anmälan av djursjukdom (ADNS) och samordnar akuta åtgärder om en smittsam djursjukdom skulle bryta ut. Dessutom förvaltar GD Hälsa och livsmedelssäkerhet Traces-systemet för anmälan, godkännande och övervakning av import, export och gränsöverskridande handel inom EU när det gäller djur och vissa djurprodukter.

04

ADNS är ett elektroniskt anmälningssystem som utformats för att registrera och dokumentera hur situationen utvecklas vid större smittsamma djursjukdomar. Syftet är att se till att det omedelbart skickas ut varningsmeddelanden och detaljerad information om utbrott av djursjukdomar i medlemsstaterna och andra länder som är kopplade till systemet. Länderna lägger in uppgifter i systemet. Kommissionen ställer samman uppgifterna och överlämnar dagligen informationen om primära och sekundära utbrott till veterinärmyndigheterna i medlemsstaterna. På så sätt kan veterinärmyndigheterna i medlemsstaterna bedöma riskerna och vidta nödvändiga åtgärder.

05

FVO är direktorat F vid GD Hälsa och livsmedelssäkerhet. Dess huvuduppgift är att kontrollera att gemenskapslagstiftningens krav på säkerhet och kvalitet när det gäller livsmedel och veterinära och fytosanitära produkter är uppfyllda. Kontoret gör revisioner i de 28 medlemsstaterna och i tredjeländer som exporterar eller vill exportera till EU. Personalen har veterinärutbildning och inspektions- och granskningsuppgifterna ingår i ett årligt arbetsprogram som upprättas på grundval av en riskanalys. Utvärdering av system och substansgranskning ingår i arbetsuppgifterna. Varje granskning resulterar i en rapport som innehåller slutsatser och rekommendationer. Granskningsobjekten uppmanas att lämna in en handlingsplan som omfattar samtliga konstaterade brister. Genomförandet av planen utvärderas och övervakas. FVO offentliggör sina granskningsrapporter och en årlig sammanfattande rapport på GD Hälsa och livsmedelssäkerhets webbplats.

06

Medlemsstaterna administrerar och genomför programmen via sin berörda nationella myndighet. I federala eller decentraliserade stater kan genomförandet delegeras till lokal nivå (till exempel *county* i Storbritannien och *Länder* i Tyskland). Varje medlemsstat lägger fram ett enda ersättningsanspråk och en slutrapport till kommissionen.

07

Medlemsstaterna ansvarar för förvaltningen av sina egna program och kommissionen informeras formellt om vidtagna åtgärder i årsrapporten och ersättningsanspråket.

08

PAFF består av företrädare för EU:s regeringar. I kommitténs mandat ingår allmänna djurhälsorisker och hela livsmedelsförsörjningskedjan "från jord till bord". Företrädaren för Europeiska kommissionen är ordförande. Kommissionen kan rådfråga den relevanta kommittén om åtgärder som den planerar att vidta. Kommittén kan sedan avge ett yttrande om kommissionens arbete.

09

Efsa ansvarar för att utvärdera risker avseende livsmedelssäkerhet och anmäla dem till kommissionen. Myndigheten ansvarar inte för riskhantering. Den arbetar nära nationella myndigheter och ger vetenskapliga råd i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. Dess vetenskapliga råd är en viktig källa till information om risker och en väsentlig del vid utformningen av kommissionens metod för riskhantering. När det gäller djursjukdomar deltar myndigheten framför allt i vetenskapliga studier om sjukdomsutrotning. Efsa kan också rådfrågas om akuta åtgärder under ett allvarligt utbrott.

10

Andra organisationer, till exempel ECDC, OIE och Codex Alimentarius-kommissionen, som inrättats av Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Världshälsoorganisationen (WHO) bedömer frågor som gäller människors och djurs hälsa.

Sammanfattning

VII

Kommissionen vill lyfta fram den stora mängden bevis för de veterinära programmens övergripande kostnadsnytta, till exempel när det gäller att undvika infektion hos människor och i vissa fall rädda liv. Programmens speciella karaktär gör att inga modeller finns tillgängliga för att analysera deras kostnadseffektivitet, inte ens på internationell nivå.

Kommissionen håller med om att en medlemsstats överkompensation kan begränsa incitamenten för att vidta effektiva åtgärder för biosäkerhet. Några bevis för att detta inträffat i någon större utsträckning finns dock inte enligt kommissionen.

När det gäller betalningsavdragen som gjordes av kommissionen, vill kommissionen klargöra att det uteslutande faller under den enskilda medlemsstatens behörighet att fördela kommissionens straffavgifter i enlighet med nationella regler.

VIII

Kommissionen fortsätter att utveckla sina nuvarande IT-verktyg för att bättre kunna stödja medlemsstaternas program.

IX

Kommissionen har en specifik strategi för varje enskild sjukdom. Vilda djur innefattas när det är befogat ur epidemiologisk synpunkt, vilket är fallet när det gäller fågelinfluensa, klassisk svinpest, afrikansk svinpest och rabies. Kommissionen håller med om att större fokus måste läggas på bovin tuberkulos och att riktade åtgärder behövs för vilda djur, där miljön tas med i beräkningen (i Förenade kungariket är till exempel grävlingpopulationen ett problem, vilket inte är fallet i övriga Europa). I andra medlemsstater kan andra arter, till exempel hjort, vara mer relevanta.

X a)

Kommissionen godtar denna rekommendation.

X b)

Kommissionen godtar denna rekommendation.

X c)

Kommissionen åtar sig att säkerställa att medlemsstaterna systematiskt inkluderar vilda djur i sina veterinära program, när det är relevant.

X d)

Kommissionen godtar denna rekommendation.

Inledning

05

Sedan 2007 har EU:s veterinära program betraktats som ett av de politiska instrument som kan utnyttjas i enlighet med EU:s övergripande strategi för djurhälsa.

09

På grund av sina specifika egenskaper kan vissa djursjukdomar ta lång tid att utrota. Tuberkulos och brucellos hos nötkreatur har dock utrotats i de flesta medlemsstaterna. I de medlemsstater där sjukdomarna fortfarande finns kvar är flertalet regioner officiellt kvitt sjukdomarna. Svårigheten att utrota vissa djursjukdomar medför återkommande utgifter från EU:s budget för veterinära program.

Granskningsiakttagelser

27

Sedan 2007 har EU:s veterinära program betraktats som ett av de politiska instrument som kan utnyttjas i enlighet med EU:s övergripande strategi för djurhälsa.

41

Kommissionen understryker att några modeller för att analysera hur kostnadseffektiva de vidtagna åtgärderna är ännu inte har utvecklats, inte ens på internationell nivå. Samtidigt pekar kommissionen på den stora mängd bevis som finns för de veterinära programmens övergripande kostnadsnytta, till exempel när det gäller att undvika infektion hos människor och i vissa fall rädda liv.

Ruta 4 – Otillräckligt kontrollerade åtgärder eller höga kostnader

1. Den första enskilda nationella anbudsinfordran som utlystes av de polska myndigheterna 2015 på begäran av kommissionen hade önskad effekt: vaccinernas genomsnittspriser halverades.
2. Fallet i Rumänien är ett exempel på hur kommissionen upptäckte överträdelsen och omedelbart reagerade genom att inte ersätta kostnaderna för programmet. Kommissionen uppmanade Rumänien att vidta ett antal korrigerande åtgärder. För att kontrollera att de rumänska myndigheterna vidtagit de åtgärder som behövdes, utförde kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor (ett direktorat tillhörande GD Hälsa och livsmedelssäkerhet) en granskning av det rabiesprogram Rumänien genomförde 2014. Rumänien har sedan dess genomfört de korrigerande åtgärder som kommissionen begärt.

44

Kommissionen håller med om att medlemsstaterna inte "måste [...] basera ersättningsbeloppen på gemenskapens skalor för klassificering av slaktkroppar". Detta eftersom skalan bara avser köttdjur redo för kommersiell slakt. De djur som slaktas under veterinära program är relativt ofta avelsdjur eller djur som är alltför unga för kommersiell slakt. En skala kan därför i många fall inte tillämpas.

Kommissionen understryker att följderna kan bli många för de jordbrukare som inte vidtar korrekta åtgärder för biosäkerhet. I händelse av ett utbrott måste jordbrukarna stå för kostnader som inte kompenseras. De kan till exempel hamna i ekonomiskt underläge på grund av restriktioner för djurförflyttningar, eller så kan de förlora animalieproduktionen, förlora sitt affärsrykte samt få ökade kostnader för förnyade besättningar, rengöring och desinficering. Dessa kostnader skulle kunna uppväga en eventuell överkompensation.

45

Kommissionen framhåller svårigheterna med att jämföra marknadspriser med kompensationsvärden (se kommissionens svar avseende punkt 44). I Italien reglerar lagen i detalj kompensationsnivåerna för sjukdomar¹.

Den statistik för jordbruksmarknader som revisionsrätten hänvisar till avser dock inte marknadspriser för friska levande djur utan marknadspriser för fårkött.

Kommissionens ekonomiska revisioner av veterinära program i Italien kom fram till att kompensationsnivåerna låg i linje med de stödberättigade värdena.

46

Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor genomförde en revision av det program för utrotning av tuberkulos som utförts i Förenade kungariket² och fann att i Wales innefattade *The Tuberculosis (Wales) Order* åtgärder för att koppla kompensationen till bästa jordbrukspraxis, vilket inkluderar lämpliga åtgärder för biosäkerhet.

47

Kommissionen anser att lämpliga korrigerande åtgärder vidtagits, där hänsyn tagits till de brister som upptäckts i det nationella programmet. Det faller uteslutande under den enskilda medlemsstatens behörighet att fördela kommissionens straffavgifter i enlighet med nationella regler.

51

Kommissionen instämmer och har för avsikt att tillsammans med medlemsstaterna se över vilka andra indikatorer som kan vara användbara för att utvärdera programmets tekniska genomförande. Men när det gäller kostnadseffektiviteten kommer kommissionen tillsammans med medlemsstaterna undersöka möjligheten att identifiera lämpliga indikatorer när det gäller kostnadseffektiviteten för just veterinära program.

55

Kommissionen pekar på den ekonomiska revision som den gjort av de veterinära programmen i Italien. Vid revisionen drogs slutsatsen att den kompensation Italien betalade var berättigad, och att rekommendationen om kompensationsnivåer har behandlats (se även kommissionens svar avseende punkterna 44 och 45). Inga bevis finns för någon koppling mellan kompensation och fördröjd utrotning i Italien.

57

Kommissionen har en strategi för bekämpning och övervakning. Denna strategi är anpassad för varje enskild sjukdom. Vilda djur innefattas när det är befogat ur epidemisk synpunkt, som till exempel när det gäller fågelinfluensa, klassisk svinpest, afrikansk svinpest och rabies. Kommissionen håller med om att större fokus måste läggas på bovin tuberkulos och att riktade åtgärder behövs för vilda djur, där miljön tas med i beräkningen (i Förenade kungariket är till exempel grävlingpopulationen ett problem, vilket inte är fallet i övriga Europa). I andra medlemsstater kan andra arter, till exempel hjort, vara mer relevanta.

1 Referens: artikel 6 i dekretet av den 28 maj 1981, nr 296 e ("*art.6 della legge 28 maggio 1981, n. 296 e*"), dekretet ändrades senast den 11 augusti 2015.

2 GD Hälsa och livsmedelssäkerhet, kontoret för livsmedels- och veterinärfrågors revisionsberättelse "*United Kingdom 2011-6057*" http://ec.europa.eu/food/fvo/audit_reports/index.cfm

Kommissionens gemensamma svar avseende punkterna 59 och 60

Kommissionen understryker att vaccin-/antigenbanker redan har etablerats för två sjukdomar, nämligen mul- och klövsjuka och klassisk svinpest. Detta gjordes vid behov baserat på en riskanalys för de stammar vars sannolikhet för att påträffas i Europa är högst.

Slutsatser och rekommendationer

66

Då inga modeller finns tillgängliga, inte ens på internationell nivå, för att analysera programmets kostnadseffektivitet, vill kommissionen lyfta fram den stora mängd bevis som finns för de veterinära programmets övergripande kostnadsnytta, till exempel när det gäller att undvika infektion hos människor och i vissa fall rädda liv.

67

Kommissionen håller med om att en medlemsstats överkompensation kan begränsa incitamenten för att vidta effektiva åtgärder för biosäkerhet. Några bevis för att detta inträffat i någon större utsträckning finns dock inte enligt kommissionen. Kommissionen anser att den vidtagit lämpliga korrigerande åtgärder, varvid hänsyn tagits till de brister som upptäckts i de nationella programmen. Det faller uteslutande under den enskilda medlemsstatens behörighet att fördela kommissionens straffavgifter i enlighet med nationella regler.

69

Kommissionen understryker att informationen fanns tillgänglig innan kommissionens utvärderingsarbete avslutats, eftersom de tre berörda medlemsstaterna på kommissionens begäran tillhandahållit den historiska information som saknades. Eftersom bara tre av 24 medlemsstater var berörda, anser kommissionen att detta rör sig om ett enstaka fall.

70

På grund av sina specifika egenskaper kan vissa djursjukdomar ta lång tid att utrota. Detta är normalt fallet för tuberkulos och brucellos.

71

Kommissionen har en strategi för bekämpning och övervakning. Denna strategi är anpassad för varje enskild sjukdom. Vilda djur innefattas när det är befogat ur epidemisk synpunkt, som till exempel när det gäller fågelinfluensa, klassisk svinpest, afrikansk svinpest och rabies. Kommissionen håller med om att större fokus måste läggas på bovin tuberkulos och att riktade åtgärder behövs för vilda djur, där miljön tas med i beräkningen (i Förenade kungariket är till exempel grävlingpopulationen ett problem, vilket inte är fallet i övriga Europa). I andra medlemsstater kan andra arter, till exempel hjort, vara mer relevanta.

72

Kommissionen understryker att vaccin-/antigenbanker redan har etablerats för två sjukdomar, nämligen mul- och klövsjuka och klassisk svinpest. Detta gjordes vid behov baserat på en riskanalys för de stammar vars sannolikhet för att påträffas i Europa är högst.

Rekommendationer

- a) Kommissionen godtar denna rekommendation.
- b) Kommissionen godtar denna rekommendation.
- c) Kommissionen åtar sig att säkerställa att medlemsstaterna systematiskt inkluderar vilda djur i sina veterinära program, när det är relevant.
- d) Kommissionen godtar denna rekommendation.

HUR HITTAR MAN EU:s PUBLIKATIONER?

Gratispublikationer

- Ett enskilt exemplar genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- Flera exemplar/affischer/kartor hos Europeiska unionens representationer (http://ec.europa.eu/represent_sv.htm), hos delegationer i länder utanför EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sv.htm), genom att kontakta nätverket Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_sv.htm) eller ringa 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratis inom hela EU) (*).

(* Varken informationen eller samtalen kostar i regel något (men vissa operatörer, telefonkiosker och hotell kan ta betalt för samtalen).

Avgiftsbelagda publikationer

- Genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Djursjukdomar kan spridas snabbt, medföra stora ekonomiska kostnader och är en risk för både människors och djurs hälsa. EU har en aktiv djurhälsopolitik och finansierar medlemsstaternas program för utrotning, bekämpning och övervakning av vissa djursjukdomar. Revisionsrätten granskade dessa program och drog slutsatsen att kommissionens metod och medlemsstaternas program generellt var stabila. Flera framgångar har uppnåtts, men utrotning är en komplex process som kan ta många år. Det finns dock utrymme för förbättringar. Våra rekommendationer till kommissionen handlar om utbytet av epidemiologisk information mellan medlemsstaterna, de indikatorer som används för veterinära kontrollåtgärder och kostnadseffektivitet, behandlingen av vilda djur och tillgången till vaccin.

EUROPEISKA
REVISIONSRÄTTEN

Publikationsbyrån